

N:o 130.

Af Herr J. Mankell: Med förslag till förändrad organisation af landtförsvaret.

I allmänhet torde kunna tagas för gifvet, att allenast regeringen kan framlägga ett *detaljeradt* förslag till krigsförfattning, emedan endast densamma har tillgång till alla de uppgifter och materialier, som härför äro nödvändiga.

Men äfven regeringen bör, innan den framlägger ett dylikt förslag vara öfvertygad om, att representationen gillar dess *hufvudgrunder*, emedan, om detta ej blefve fallet, allt på detaljerna nedlagdt arbete varit förgäfvat.

Öfver hufvud synes mindre lämpligt, att en lagstiftande församling sysselsätter sig med detaljerna af ett arméförslag. Ty dels medgifver den af många andra viktiga ämnen upptagna tiden sällan en vederbörlig granskning af dem, dels torde härför hos mängden den erforderliga sakkännedomen saknas, dels kan fara uppstå att de till den grad ådraga sig uppmärksamheten, att sammanhanget mellan hufvudgrunderna mindre klart skönjes. Åtminstone bör af detaljerna ej mer förekomma, än som kan vara behöfligt för kostnadernas ungefärliga beräkning.

Har representationen en gång gillat den föreslagna krigsförfattningens hufvudgrunder, då må sedermera den krigsminister, som anser dessa grunder riktiga, med ledning deraf utarbета dess detaljer. Och derefter må förslaget i sin helhet änyo framläggas för representationen, för att, sedan detaljerna blifvit granskade genom en delegation af fackmän (ett försvars-utskott) slutligen definitivt antagas.

Innan detta skett, och medan frågan ännu befinner sig i dess första stadium, synes emellertid intet hindra, att enskilde representanter, lika väl som regeringen, framlägga förslag till en krigsförfattnings grunder. Härigenom kan det viktiga ämnet allenast blifva ännu mera flersidigt belyst, till gagn för det allmänna. Och det är derföre, som jag härmedelst till Riksdagens pröfning öfverlemnar nedanstående

Förslag till förändrad organisation af landtförsvaret, med anhållan, att Riksdagen för dess verkställande under nästkommande statsreglering måtte bevilja ett föreslaget belopp af omkring 9½ millioner R:dr R:mt att utgå på ordinarie stat, äfvensom användandet af andra för landtförsvaret nu utgående medel.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1871.

J. Mankell.

Undertecknade instämman uti hufvudgrunderna af härmed följande förslag, såsom afseende: att införa en organisation af landets försvar, grundad på en utsträckt allmän värnepligt, utan rätt till legning eller friköp; att, i mån som den nya organisationen varder införd, upphäfva indelningsverket, så vidt dermed förbindes skyldigheten för viss jord eller lägenhet att uppsätta eller utrusta manskap till armén eller flottan; och att fördela kostnaderna för försvaret på de skattdragande så jemnt som möjligt.

Sven Nilsson, *Ola Jönsson.* *O. P. Rylander.* *Per Nilsson i Espö.*
Christianstads län, Willands härad.

O. Thorell. *Jöns Pehrson.* *A. W. Uhr.* *S. Fr. Norén,* *C. E. Hjelm.*
från Elfsborgs län.

Anders Andersson, *J. Brolin,* *Joh. Jonson,* *O. B. Olsson,* *Per Nilsson,*
i Greby. fr. Skaraborgs län. i Fröstorp. fr. Christianstads län. fr. Christianstads län.

Jöns Andersson, *Sven Nilsson,* *Ola Månsson,*
fr. Malmöhus län. fr. Christianstads län, Gerts och Albo härader. Blekinge.

Nils Nilsson, *Pehr Tjernlund,* *Ola Andersson,* *Anders Pehrsson,*
Malmöhus län. fr. Wester-Norrlands län. Malmöhus län. fr. Malmöhus län.

Pehr Benjaminsson, *J. Andersson,* *Johan Jönsson,* *Olof Larsson.*
fr. Elfsborgs län. fr. Bohus län. fr. Christianstads län. fr. Örebro län.

Andreas Andersson, *M. Svensson,* *P. Sahlström.* *S. Magnusson,*
fr. Wermland. fr. Skaraborgs län. fr. Skaraborgs län.

Nils Nilsson, *A. Johansson,* *Per Persson,* *A. F. Pettersson.* *Lars Ersson.*
fr. Blekinge län. fr. Jönköpings län. fr. Stockholms län. fr. Malmöhus län.

Christen Assarsson, *P. Engman,* *Ola Lasson,* *Gunnar Ericson,*
fr. Malmöhus län. Wester-Norrlands län. fr. Skåne. fr. Jemtlands län.

<i>Åke Andersson,</i> fr. Skåne.	<i>J. W. Lundqvist.</i>	<i>A. P. Andersson.</i>	<i>H. B. Hansson.</i>
<i>C. I. Bengtsson,</i> fr. Kronobergs län.	<i>S. Johnsson,</i> fr. Jönköpings län.	<i>Sven Andreasson,</i> fr. Elfsborgs län.	<i>J. S. Fredricson,</i> fr. Upsala län.
<i>F. Pettersson,</i> fr. Calmar län.	<i>B. Bengtsson,</i> fr. Wermlands län.	<i>C. Johansson,</i> fr. St. Kopparbergs län.	<i>Anders Andersson</i> i Nyckelbyn.
<i>O. Nilsson,</i> fr. Christianstads län.	<i>A. Andersson</i> i Intagan.	<i>P. Östman,</i> fr. Wester-Norrlands län.	<i>A. S. Månsson,</i> Upsala län.
	<i>Olof Larsson.</i>	<i>Peter Petersson</i> i Ugglekull.	

Förslag

till förändrad organisation af landtförsvaret.

Öfvergångstiden.

§ 1.

Indelningsverket upphäfves efter en öfvergångstid af 15 år. (Se bilaga I).

§ 2.

Under öfvergångstiden fullgöra rote- och rusthållare sina hittillsvarande förpligtelser, vid de ledigblifna numren medelst erläggande af vakansafgift efter länets medelmarkegång, hvarmed börjas året näst efter det, då förslaget blifvit af statsmakterna antaget. (Se bilaga II).

§ 3.

Under öfvergångstiden införes efter hand den utsträckta värnepligten på följande sätt. Beväringsofningarnes längd är för närvarande 30 dagar.

Året näst efter det, då förslaget af statsmakterna blifvit antaget ökas de med	25	»
Fjerde året derefter med	15	»
Sjunde » » »	14	»
Tionde » » »	15	»
Trettonde » » »	15	»
	<hr/>	
	Summa	114 dagar.

(Se bilaga III).

§ 4.

Den sålunda ökade värnepligten, under det den gamla bördan bibehålles, gäller för rote- och rusthållare såsom aflösning. (Se bilaga IV.)

§ 5.

Efter öfvergångstidens slut utgöres det hittills på rote- och rusthållare ensamt hvilande besvär af alla folkklasser gemensamt, efter beräkning af andra artikelns bevillning. (Se bilaga V.)

Arméns sammansättning.

§ 6.

Den blifvande armén utgöres af linietrupper, ersättningstrupper och landstorm. Enligt lägsta beräkning blir liniens styrka 90,000 man, ersättningstruppernas 60,000 och landstormens 128,000 man. (Se bilaga VI.)

§ 7.

Linien utgöres af *stam* och *bevärning*; arméns öfriga delar allenast af *bevärning*. Vid *linien* har likväl allenast kavalleriet, artilleriet och ingenjörskorpsen *stamtrupp*, infanteriet deremot blott en stark befälskader. Vid kavalleriet utgöres hela *linien* af *stamtrupp*; vid artilleriet och ingenjörskorpsen allenast delar deraf. (Se bilaga VII.)

§ 8.

Vid linie-infanteriet finnes dessutom en *värnepliktig befälskader*. Vid ersättningstrupperna finnas både fast- (*stam*-) och värnepliktigt (*reserv*-) befäl. Vid landstormen blott det sednare. (Se bilaga VIII.)

Stammens styrka och indelning.

§ 9.

Infanteriets fasta befälskader utgöres af	
Officerare	1,200 (nu 1,019).
Skrifvare (fanjunkare)	625 (nu 877 und.-off.)
Spel	1,025 (nu 1,183).
Korporaler	4,000 (nu 1,184).

Summa 6,850 förutom
125 civila embetsmän.

Underofficersgraden bortfaller, men ersättes dels af värnepligtige underlöjtnanter, dels af skrifvare (fanjunkare) och dels af ökade antal korporaler. (Se Bilaga VIII.)

§ 10.

Infanteriet indelas i 25 brigader (ungefär motsvarande de nuvarande regementena), hvardera med 4 linie- och 1 reserv-bataljons-kader, de sist-

nämnde för ersättningsmanskapets utbildning vid inträffande krig. *Liniebataljonernas* antal blir följaktligen 100, deruti 4 på Gotland inbegripne. Dessutom finnes 1 *gardesbataljon* på 800 man, hvilken är förlagd i Stockholm, och tjenstgör såsom ständig korporalskola (Se Bilaga VIII.)

§ 11.

Kavalleriets fasta stam (liniestyrka) utgöres af 3,904 personer, indelade på 35 skvadroner, hvaraf 32 fördelade på 8 regementen, 2 i Norrland och 1 på Gotland. (Se Bilaga IX.)

§. 12.

Artilleriets fasta stam utgöres af omkring 3,000 personer, med samma indelning som för närvarande, till dess ny organisation för vapnet blifvit genomförd. (Se Bilaga X.)

§ 13.

Ingenjörkorpens fasta stam utgöres af 500 man. (Se Bilaga XI.)

§ 14.

Generalitetet och *generalstaben* erhåller en ny organisation. (Se Bilaga XII.)

§ 15.

Armén erhåller, för att i möjligaste mån underlätta mobiliseringen, i fredstid samma indelning i *divisioner* (fördelningar), som den kommer att hafva i krig. (Se Bilaga XII.)

§ 16.

Stammen *anskaffas* genom värfning eller frivilligt åtagande.

Stambefälet ligger inom dess afdelningars stånd, vare sig på landet eller i garnison.

Stamtruppen ligger i garnison, ehuru delvis med permittering mellan öfningstiderna.

Stamhästarne utackorderas äfven delvis på landet mellan öfningstiderna.

Vid kavalleriet inrättas mindre *depoter*, der rekryter och remonter året om kunna ligga i garnison för att utbildas. (Se Bilagorna VIII, IX, X och XI.)

§ 17.

Äfven för *sjöförsvaret* värfvas, i mån af afgangen vid båtsmanshållet, det behöfliga sjöfolket.

Beväringsskyldigheten.

§ 18.

Värneplikten är *allmän* och lika för alla krigsduglige (§§ 18—23 se Bilaga XIII.)

§ 19.

De icke krigsduglige betala, såsom ersättning för befrielse från fredsöfningarne och krigsfaran, *värneskatt*, lämpad efter andra artikelns bevillning, dock med fastställt minimum.

§ 20.

Värneplikten börjar efter fyllda 20 år och slutar efter fyllda 40 år.

§ 21.

Värnepliktig tillhör under de 3 första åren ersättningstrupperna eller rekrytafdelningen, under de derpå följande 5 linien, hvaraf 3 i första och 2 i andra uppbådet, samt under de 12 sista åren landstormen, hvaraf 7 i första och 5 i andra uppbådet.

§ 22.

Bland *ersättningstrupperna* utgår först den tredje, derpå den andra och sist den första klassen.

§ 23.

Af *linien* utgår första uppbådet, när krigsfara hotar, det andra, när kriget anses säkert; båda uppbåden på regeringens kallelse. Tilländalöper tjänstetiden i linie under krigets lopp, tjänstgör värnepliktig det oaktadt i linien till krigets slut.

§ 24.

Af *landstormen* är första uppbådet skyldigt att tjänstgöra inom eget och angränsande divisionsområden och der belägna fästningar, det andra inom eget och angränsande brigadområden. Inom första uppbådet är allt för tillfället ej använt manskap bland ersättningstrupperna skyldigt att utgå, samt inom andra uppbådet, hvilket hufvudsakligen är afsedt för fältarbeten, sådane icke krigsduglige värnepligtige, som äro arbetsföre. (Se Bil. XIV.)

§ 25.

Landstormen indelas inom hvarje uppbåd i 100 bataljoner, bildade af befäl och manskap från samma område, som de liniebataljoner, de förut

tillhört. Inom landstormen kunna äfven afdelningar af specialvapnen bildas af de värnepligtige, som dem tillhört. (Se Bil. XIV.)

§ 26.

Gotlands värnepligtige erhålla en särskild organisation. (Se Bil. XV.)

§ 27.

Bland de värnepligtige utbildas en *befälskadet* för infanteriet af följande styrka:

Reservofficerare	1,650 (subalterner).
Reservskrifvare	525.
Reservspel	1,200.
Reservkorporaler	4,000 (vice korporaler).

Summa 7,375.

Detta reservbefäl ingår, efter fulländad tjenstetid i linien, i landstormen och bildar dess befäl. (Se Bil. VIII.)

§ 28.

Under värnepligtsåldern skola alla *yrkesmän*, hvilka såsom sådana för armén äro behöflige, vara skyldige att utan afseende på deras krigsduglighet i öfrigt, i denna egenskap tjenstgöra under fred och krig. Detta har i främsta rummet afseende på läkare, prester, handtverkare af alla slag o. s. v. (Se Bil. VIII.)

§ 29.

För öfrigt medgifves befrielse från krigstjenst blott enligt särskild lag.

Krigsbildning.

§ 30.

Krigsbildningen åsyftar blott fäderneslandets försvar. (§§ 30—46, se Bil. XVI.)

§ 31.

Öfningstiderna äro, sammanlagda, lika för värnepligtige af alla vapen.

§ 32.

Värnepligtige uttagas till specialvapnen efter frivilligt val eller fallenhet för ridning samt utan afseende å landsort.

§ 33.

I folk- och elementarskolorna lemnas af ortens fasta befäl undervisning i de enklaste grunderna för rörelser i sluten och spridd ordning, jemte handgevärsexercis och gymnastik.

§ 34.

Under åren mellan folkskolan och beväringensåldern ega frivilliga öfningar i målskjutning rum, då undervisning likaledes meddelas af ortens fasta befäl. Den, som under dessa öfningar förvärfvar en viss träffsäkerhet, befrias från 14 dygn af första rekrytmötet.

§ 35.

På våren under kalenderåret efter det värnepligtig fyllt 20 år, sker första beväringmönstring, då approbation eller ställning på tillväxt eger rum. Samma år på hösten sker pröfning med dem, som på ofvan angifven grund önska förkortning af första rekrytmötet.

Andra året undergås, sedan slutlig approbation med de på tillväxt ställe skett, första rekrytmötet, 54 dygn, med undantag för dem, som erhållit nyssnämnda förkortning.

Tredje året undergås andra rekrytmötet med 30 dygn.

Fjerde året är tjenstefritt.

Femte året undergås första repetitionsmötet med 15 dygn.

Sjette året är tjenstefritt.

Sjunde året undergås andra repetitionsmötet med 15 dygn.

Åttonde året är tjenstefritt.

§ 36.

Landstormens första uppbåd sammandrages *bataljonsvis* till mönstring en dag *hvertannat år*.

Landstormens andra uppbåd sammandrages *kompanivis* en dag till mönstring *hvert tredje år*.

§ 37.

Reserv- eller vice-korporalerna undergå första rekrytmötet, derpå 15 dygns befälsmöte före andra rekrytmötet, samt efter det senare en theoretisk kurs på 6 veckor vid brigaden, hvarefter de kunna befordras. Derpå följa blott 10 dygns befälsmöte före första och andra repetitionsmötena.

§ 38.

Reserv-underlöjtnanter böra hafva intyg på ett visst mått humanistisk bildning, ungefärligen motsvarande elementarskolans 4 lägsta klasser. De genomgå

genomgå första rekrytmötet ett år tidigare än andra värnepligtige samt fullgöra derpå i vanlig ordning villkoren för befordran till vice-korporal. Efter 15 dygns befälsmöte före sitt tredje möte (med årets andra beväringssklass) undergå de, efter det sistnämnda, befälsskolan å Carlsborg samt kunna derefter befordras till underlöjtnanter, hvarpå de blott underkastas 10 dygns befälsmöte före hvardera repetitionsmötet.

§ 39.

Underlöjtnant, som förbinder sig att äfven tjenstgöra vid repetitionsmötena de år, han borde vara tjenstledig, kan befordras till *reservlöjtnant*, med företrädesrätt till befordran i landstormen.

§ 40.

Reservofficer tjenstgör och befordras inom landstormen under de 12 år, han tillhör densamma.

§ 41.

Allt reservbefäl (äfven skrifvare) utbildas på statens bekostnad, erhåller uniform samt dessutom ett särskildt lönetillägg.

§ 42.

Till *löjtnanter på stat*, med befordringsrätt inom fasta stammen, kunna blott de befordras, som äro reservlöjtnanter samt dessutom genomgått krigsskolan vid Carlberg.

§ 43.

För utbildning af fanjunkare (*fasta skrifvare*) hvilka böra hafva intyg på samma humanistiska bildning som underlöjtnanter, finnes en särskild skola, samtidigt med den på Carlsborg. Reservskrifvarne erhålla samma utbildnings- och tjenstetid som reservkorporalerna, och måste hafva en god handstil, men undergå i stället en lika lång skrifvarskola vid brigaderna.

§ 44.

Utbildningen af *fasta spelet* sker på samma sätt som för närvarande. Reservspelet förpligtas ej till längre tjenstetid än andra värnepligtige.

§ 45.

Utbildningen af de *fasta korporalerna* ske vid gardesbataljonen, hvarjemte de genomgå befälsskolan vid Carlsborg.

§ 46.

Utbildningen af *specialvapnens befäl* sker enligt särskilda föreskrifter.

§ 47.

Angående kostnaderna för den föreslagna organisationen. (Se Bil. XVII.)

Bilaga I.

Indelningsverket upphäves efter en öfvergångstid af 15 år.

Motiver.

En krigsförfattning kan blott då anses vara fotad på fullt rättvisa grunder:

om hvarje medborgare efter förmögenheten (årliga inkomsten) bidrager till försvarets gemensamma kostnader (den ekonomiska krigsbördan), och om hvarje krigsduglig medborgare i försvaret deltagar med sin person (den personliga krigsbördan).

Intet af dessa vilkor kan anses uppfyllt, så länge indelningsverket och i allmänhet den nuvarande ojemna beskattningen kvarstår, och så länge allmänna värneplikten ej blifvit införd.

Allmänna värneplikten kan införas, utan att indelningsverket behöfver borttagas. Deremot kan ej en jemn och rättvis fördelning af den ekonomiska krigsbördan åstadkommas, så länge detsamma kvarstår.

Såsom förnämsta skälen till indelningsverkets aflyftande kan således anföras, att det innebär en ytterst ojemnt fördelad skattebörda. Men dertill kommer äfven ett annat lika viktigt skäl, nemligen att åt *allmänna värneplikten* ej synes kunna gifvas den *utsträckning*, som är nödvändig för landets försvar, om ej indelningsverket upphäves.

Här nedan följer en närmare utredning af dessa båda hufvudsakliga skäl.

A.

Indelningsverket innebär en ytterst ojemnt fördelad skattebörda.

I hvad mån de för försvaret gemensamma kostnaderna, d. v. s. den ekonomiska krigsbördan, för närvarande äro ojemnt fördelade, torde framgå af nedanstående sifferuppgifter.

Ehuru statistiken i Sverige ännu ej uppnått den utveckling, att man med något anspråk på säkerhet kan uppgifva den svenska nationalförmögenhetens storlek, finnas därför likväl åtskilliga materialier, hvilka åtminstone närmelsevis kunna gifva någon vägledning.

Enligt den gamla taxeringsmetoden uppgick år 1861 värdet af all fastighet i riket till omkring 852 millioner rdr. Men då 1862 ny taxering

verkställdes efter annan grund, höjdes nämnda värde till 2,247 millioner, hvaraf omkring 1,827 millioner kommo på jordbruksfastighet och 420 millioner på annan fastighet, d. v. s. städernas hus, tomter (men ej jord), jemte fastigheter på landet, som ej tillhörde jorden, såsom bruk, fabriker och annat dylikt.

Enligt en annan uppgift skulle taxeringsvärdet å jordbruksfastighet år 1862 hafva uppgått till 1,204 millioner rdr för krono- och skatte, 375½ millioner för allmänt frälse samt 212 millioner för ypperligt frälse.

År 1865 uppgifves taxeringsvärdet för jordbruksfastighet till 1,775½ millioner, deri inberäknade 33 millioner för städernas jord, men deremot s. k. annan fastighet till något högre än 1862, nemligen till omkring 472½ millioner, hvaraf omkring 371 millioner för städernas hus och tomter, samt återstoden, således öfver 100 millioner för bruk, fabriker och annat dylikt.

Hemmantalet uppgifves 1864 hafva uppgått till 66,171, hvaraf 38,512 skattehemman, 6,063 kronohemman, och 21,595 frälsehemman, deraf 15,180 allmänt frälse eller utsockne och 6,415 ypperligt frälse eller insockne.

Samtliga för arméns räkning berustade eller roterade hemman äro till antalet 40,837 med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 1,072 millioner rdr. De roterade hemmanen äro till antalet 33,912 (med 20,313 rotar) med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 822½ millioner rdr, samt de berustade hemmanen 6,925 (med 6,700 rusthåll) med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 239 millioner rdr, deraf det ännu uppsutna kavalleriet 3,772 hemman (3,700 rusthåll) med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 149½ millioner rdr, samt det afsutna kavalleriet 3,153 (3,000 rusthåll) med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 90 millioner — allt i runda tal.

Antalet roterade och berustade båtsmanshemman uppgår till 12,688 (med 5,686 nummer); åsätter man dem, efter medeltaxeringsvärdet af arméns hemman ett lågt medeltaxeringsvärde af 26,000 rdr, så erhåller man för dem ett sammanlagdt ungefärligt taxeringsvärde af 333 millioner.

Sammanlägger man nu de för arméns och flottans räkning i anspråk tagna hemmanens taxeringsvärde, så erhåller man siffran 1,405 millioner såsom taxeringsvärde å alla för *indelningsverket* i anspråk tagna fastigheter. Härtill bör dock läggas den *nyroterade* jordens taxeringsvärde, som torde kunna uppskattas till närmare 100 millioner.

Sammanlägger man åter taxeringsvärdet å ypperliga frälset och s. k. annan fastighet (för år 1865), så erhåller man en summa af närmare 685 millioner; och lägger man dertill värdet af städernas jord, en del bergslager, samt annan extra roterad eller alldeles befriad jord, så kommer man till det resultatet, att *indelningsverket* allenast trycker på *två tredjedelar* af all taxerad fastighet (hvaribland ungefär *fem sjettedelar* af jorden), men att den

återstående delen derifrån är befriad, dels mot roterings skyldighet i krig, dels mot erläggande af en ringa årlig afgift.

Ypperliga frälset är *under fred* befriadt från hvarje på indelningsverket grundad börda, likasom prestbol, en del bergslager m. fl. egendomsnaturer. Af allmänna frälset är en del blott hälften roteradt mot krono och skatte. Städernas fastigheter erläggas årligen blott en båtsmansvakansafgift af 60,000 rdr. Det roterade båtsmanshållet är i allmänhet blott hälften så tungt roteradt som öfriga rotehåll. Vi återkomma längre fram till detta ämne.

Ofvan framställda siffror utvisa dock på långt när ej indelningsverkets ojemna tryck på landets beskattningsbara kapitalvärde. Ty till fastighetsvärdet måste äfven läggas värdet af lösa kapital, lösören, industriella anläggningar m. m. d. Huru stort detta kan vara är naturligtvis ganska svårt att bestämma. Den s. k. finanskomitén lär uppskattat rikets hela kapitalvärde eller nationalförmögenhet till 4 eller 5 milliarder. Denna uppgift står äfven i öfverensstämmelse med en annan, som för någon tid sedan var synlig — Riksgälds-kontorets general-sammandrag öfver 1865 års bevillning — deri hela fastighetsvärdet enligt 1862 års taxering antages uppgå till omkring 2,247,925,070 rdr, som beräknades gifva i behållning en årlig beskattningsbar inkomst efter 5 procent af 112,396,253 rdr, hvarjemte all annan beskattningsbar inkomst af kapital, rörelse, näring eller yrke samt allmän och enskild tjänstebefattning eller pension beräknades till 122,811,807 rdr. Antages nu sistnämnda summa såsom 5 procent af landets öfriga beskattningsbara kapital eller motsvarande värde (arbete), så skulle detsamma representera ett belopp af 2,456,336,146 rdr. Enligt 1868 års generalsammandrag öfver bevillningen beräknades fastighetsvärdet till 2,316,071,191 rdr, hvarå 115,803,559 rdr skulle utgöra 5 procent samt all annan beskattningsbar inkomst till 158,604,363 rdr.

Så osäkra dessa uppgifter och beräkningar än till den absoluta siffran möjligen kunna vara, så måste dock åtminstone tillerkännas dem en icke ringa betydelse i afseende på det relativa förhållandet. Och man torde deraf kunna sluta, att indelningsverket trycker allena på en mindre del af rikets samtliga kapitalvärde, under det att den vida större delen ej deraf har någon kännning.

Följande uppgifter i afseende på försvarsverkets årliga kostnader torde tjena till att i en annan riktning belysa förhållandet.

Hela den i budgeten på fjerde och femte hufvudtitlarne *synliga* ordinarie och extraordinarie kostnaden för rikets försvarsverk har under de senaste åren i rundt tal uppgått till omkring 15 millioner rdr, hvaraf närmare 11 millioner för landtförsvaret och öfver 4 millioner för sjöförsvaret.

De från jorden utgående kostnaderna för försvarsverket torde kunna beräknas på följande sätt:

A.

Roteringskostnader för infanteriet och kavalleriet	3,254,590.
Boställens afkastning vid landtförsvaret	1,428,685.
Roteringskostnad för båtsmän efter 125 rdr pr nummer..	810,000.
	<u>5,493,275.</u>

B.

Afsutna rusthållsregementens vakansafgifter	294,367.
Tillfälliga vakansafgifter	7,500.
Nya ordinarie roteringens d:o	93,000.
Hallands utsockne d:o	20,000.
Trosspassevolansafgiften	26,000.
Båtsmans-vakansafgiften	60,000.
	<u>500,867.</u>

C.

Af grundskattenatur, nemligen arméns och flottans rustningsräntor, samt räntor och kronotioden, indelta till befälets underhåll m. m. omkring .....

2,500,000.

Således tillsammans omkring 8½ million, hvaraf likvisst blott 3 millioner (posterna B och C) äro synliga i budgeten. Roteringskostnaderna äro likväl antagna efter lindringskomiténs låga beräkning till 126 och 125 rdr per nummer. Beräknas de efter landshöfdingars och regementschefers inhemtade rapporter till 150 rdr per nummer, så ökas nämnda kostnad med 6 à 700,000 rdr, hvartill måhända äfven bör läggas den oindelta spanmålen med närmare 400,000 rdr.

Såsom medelsiffra för jordens utgifter för försvarsverket skulle således kunna antagas 9 millioner rdr. Läggas häraf de i budgeten icke synliga 5½ eller 6 millionerna till de derstädes synliga utgifterna, så uppgå de årliga kostnaderna för försvarsverket till 20 à 21 millioner. Häraf skulle omkring 12 millioner trycka temligen lika på alla näringsgrenar och kapitalvärden, om skattebördan vore jemnt fördelad på hela folket, hvilket likvisst ingalunda är fallet. Men derutöfver trycka nyssnämnda 9 millioner särskildt på landets modernäring, på jordbruket.

Detta tryck är likvisst ej det enda, som ensamt eller företrädesvis hvilat på jordbruket. Ty dertill kommer återstoden af grundskatterna (omkring 3½ millioner), större delen af skjuts- och vägunderhållningsbesväret samt en icke ringa del af kommunalskatterna m. m.

Så orättvist detta än måste förefalla, så skulle det dock mindre kännas, om bördan åtminstone vore jemnt fördelad. Men att detta icke är fallet, torde vara allmänt bekant. Grundskatterna uppgå t. ex. från 1 till 50 procent af den årliga inkomsten. Sammalunda är förhållandet med indelningsverket.

I sistnämnda hänseende vilja vi blott exempelvis efter lindringskomiténs tabeller erinra om de olika taxeringsvärdena och årliga kostnaderna för rotar och rusthåll. Inom rotehållen vexla taxeringsvärdena mellan 5,000 och 483,900 rdr, samt inom rusthållen mellan 2,300 och 173,000 rdr. De årliga kostnaderna för soldaten vexla vid samma regemente så mycket, att t. ex. vid Jönköpings rotehållsregemente högsta kostnaden uppgår till 513 rdr 4 öre och den lägsta till 65 rdr 97 öre; vid Vestgöta afsutna rusthållsregemente uppgår högsta kostnaden till 480 rdr 54 öre och den lägsta till 84 rdr 66 öre.

Skulle man i allmänhet vilja rubricera de ojemnheter, som under tidernas lopp uppkommit inom indelningsverket, så kunde det ske på följande sätt:

1. De till roteringens och rustningens upprätthållande anslagna jordlotternas förändrade värde, allt efter odlingens och fruktbarhetens olika beskaffenhet. (Se nyssnämnda uppgift om taxeringsvärdena).

2. Olikheten i årliga kostnaden (hvarpå äfven nyss exempel lemnats) äfvensom i allmänhet skilnad i åligganden.

3. Det understöd af statsverket, som åtskilliga rotehållsregementen erhållit och hvilket ej kommit de andra till del. (Se lindringskomiténs betänkande s. 48.)

4. Skilnaden mellan rotehållen och rusthållen, i det de sednare, visserligen mot skyldighet af rustningens uppehållande i krig, likväl under långvarig fred på åtskilliga orter göra en årlig vinst, som ej kommer de förra till godo.

5. Skilnaden mellan de ännu uppsutna och de afsutna rusthållsregementena, i det de sednares vakansafgift öfver hufvud på långt när ej motsvarar den lättnad, de åtnjutit genom befrielsen från hästens och hästmunderingens anskaffande och underhåll (deras årliga vinst på statsverket beräknas till 417,000 rdr).

6. Skilnaden mellan båtsmansroteringen och soldatroteringen, i det den förra är allenast hälften så betungande som den sednare, utan att derföre, såsom ursprungligen varit fallet, i krig dubbling uppsättes.

7. Städernas frihet från dem ursprungligen åliggande båtsmansrotering, allenast mot erläggande af en ringa och äfven dem emellan ojemnt

fördelad vakansafgift (hvaraf Stockholm t. ex. betalar närmare hälften, under det Göteborg blott betalar $\frac{1}{4}$).

8. Vissa delars af riket befrielse från all sorts rotering (Herjeådalen, Lappland, Svartsjö härad och Garpenberg i Dalarne o. s. v.).

9. Vissa delars af riket befrielser från dem åliggande ny ordinarie rotering (såsom t. ex. bergslagerna i Nerike och Wermland, hvarjemte utsocknehemmanen i Halland blott erlägga half vakans-afgift).

10. Den allmänna olikheten mellan den privilegierade och oprivilegierade jordens åligganden.

11. Olikheten mellan ypperliga (insockne) och allmänna (utsockne) frälsets åligganden.

12. Olikheten i afseende på statsjordens frälserotering mot annan ofrälse jord, äfvensom med afseende på dess rotering inom och utom båtsmanshållet.

13. Olikheten i förhållandena mellan de gamla svenska och de s. k. »conqueterade» landskapen, och hvilken särdeles yppar sig deri, att alla rustnings- och augments-räntor, både för rytteriet och båtsmanshållet, inom de sednare utgå efter gammalt krono-värdi, som numera blott utgör ett obetydligt belopp, men inom de förra efter markegången (se t. ex. den ofantliga skilnaden mellan båtsmansrustningen i Blekinge och Calmar län).

Åtskilliga mindre ojemnheter torde kunna förbigås (upplysningar angående orsakerna till en del af dessa ojemnheter erhållas i broschyren »Svenska krigsförfattningens utveckling och framtid»).

Följden af alla dessa ojemnheter är emellertid, att indelningsverkets börda, som, om den vore jemnt fördelad på den dermed ensamt belastade delen af jorden, åtminstone blefve dräglig, nu deremot på flera håll blir ytterst svår samt derstädes, i förening med grundskatternas och andra bördors ojemna fördelning, lägger stora hinder i vägen för jordbrukets uppblomstring i vårt hårda och ombytliga klimat. Såväl omsorgen för denna vår modernärings utveckling som för den ekonomiska krigsbördans jemnare fördelning och i allmänhet för ett rättvisare beskattningsväsende, synes därför bjuda indelningsverkets upphäfvande och ersättande medelst andra inrättningar, som, utan att för mycket betunga de skattdragande, i lika, om ej högre mån, betryggar försvaret.

B.

Åt allmänna värnepligten kan ej gifvas den utsträckning, som är nödvändig för landets försvar, så länge indelningsverket bibehålles.

De hufvudfaktorer, som ingå i den viktiga frågan om svenska arméns ombildning, så att den betryggar landets sjelfständighet, äro för närvarande följande.

Svenska armén måste erhålla en *betydligt ökad styrka*. Mera än 50,000 man torde för närvarande näppeligen kunna uppställas i första linien, om man betänker, att, i anseende till beväringens ringa öfning, blott en klass af densamma, eller 20,000 man, vid mobilisering kan fogas till stammens 30,000 man, under det att en annan klass möjligen kan samlas i depoterna till ersättning af lidna förluster. Och nämnde 50,000 man kunna så mycket mindre anses tillräcklige för landets försvar, som hvarje tillstymmelse till ett på förhand ordnad och beväpnadt ortförsvar saknas.

Men om beväringen vid mobilisering skall kunna intagas i sådan mängd, att liniehären uppnår den behöfliga styrkan, d. v. s. 2 till 2½ procent af befolkningen eller 80,000 till 100,000 man, då måste dess öfningstid betydligt förlängas. Och om tillräckligt med folk skall kunna sammanbringas, icke allenast för linien, utan äfven för ersättningstrupperna (rekryterna) och ortförsvaret (landstormen), då måste antalet af beväringens åldersklasser mycket förökas, förslagsvis från 5 till 20. Allt detta förutsätter emellertid en *betydligt utsträckt värnepligt*.

Emellertid anses, att rote- och rusthållare, som utgöra större delen af den jordbrukande befolkningen, ej böra åläggas denna väsendtligt utsträckta värnepligt, *utan motsvarande lindring* i deras besvär. Och såsom skäl härför anföres, dels den frihet från vidare utskrifningar, hvilken vid indelningsverkets införande blef dem tillförsäkrad, dels den skada, som i annat fall skulle tillfogas jordbruket, hvilket, enligt hvad man ofvan sett, dessutom ensamt eller företrädesvis bär åtskilliga andra skattebördor, hvarifrån öfriga näringsgrenar äro befriade.

Visar sig likväl, att en dylik lindring ej på ett rättvist och praktiskt sätt kan åstadkommas, då inträder frågan om *indelningsverkets upphäfvande* såsom vilkor för värnepligtens väsendtliga utsträckning. Och såsom skäl derför kan då den omständigheten göra sig gällande, att, äfven om lindringen skulle kunna genomföras, indelta arméns underhåll det oaktadt fortfarande ojemnt komme att hvila allenast på en del af jorden, under det

att

att all annan jord, all annan fastighet, och alla öfriga beskattningsbara näringsgrenar och kapitalvärden äro befriade från underhållet af denna del af armén.

Blir i följd häraf indelningsverkets upphäfvande allvarligt taget i öfvervägande, då uppstår frågan, huruvida detta skall ske *med eller utan aflösning* från rote- och rusthållares sida, samt i förra fallet, på hvad sätt en dylik aflösning må kunna anordnas.

Vidare förekommer frågan, huruvida den nya armén *skall hafva stam eller icke*, d. v. s. bestå allenast af beväring med befälskader eller af beväring med stamtrupp, eller möjligen utgöra en blandning af båda systemen.

Sedermera måste något lämpligt sätt uttänkas, på hvilket *öfvergången* från den gamla till den nya krigsförfattningen skall ske, utan att derunder landets säkerhet blottställes eller försvarsmaskineriet något ögonblick urståndsättes att verka.

Slutligen måste man iakttaga, att *kostnaderna* för det sålunda ombildade försvarsväsendet *ej i märklig mån må öfverskrida* de nu för samma ändamål utgående.

Här vilja vi blott för tillfället undersöka:

Huruvida den lindring, som anses böra motsvara den betydligt utsträckta värneplikten, är möjlig att åstadkomma?

Lindringens *befogenhet* har af alla auktoriteter, som deröfver yttrat sig, blifvit erkänd, fastän ur olika synpunkter. Uti en hafva dock alla sammanstämt, nemligen i nödvändigheten att icke genom den ytterligare börda, som den betydligt utsträckta värneplikten otvifvelaktigt skulle medföra för det hårdt och ojemnt beskattade jordbruket, öka svårigheten af dess utveckling.

Riksdagen af år 1867 yttrar sig i dess hemställan till Kongl. Maj:t i detta hänseende sålunda:

»att, då för ett fullständigt ordnande af rikets försvarsväsen, en väsentligt utsträckt allmän värnepligt utan tvifvel vore af behovet påkallad, men möjligen icke kunde genomföras med bibehållande af indelningsverket i dess nuvarande form, Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och vid uppgörande af förslag till arméns organisation taga i öfvervägande, om och på hvad sätt det nu på rote- och rusthållare hvilande besvär skulle kunna lindras eller ock aflösas och jemväl på andra folkklasser fördelas».

Lindringskomitén erkänner i dess utlåtande den 27 Maj 1868 lindringens nödvändighet, emedan

»Jordbruksnäringen, hvars fortkomst för vårt land är af största vikt, behöfver lättnader för att till allmänt gagn kunna vinna bättre och ha-

stigare förkofran; desto heldre bör den i möjlig mån besparas tillökning i bördorna; och enär den utvidgning af allmänna värnepligten, som för vårt försvarsväsen är nödvändig, icke kan ega rum utan kostnader, af hvilka berörda näring äfven måste drabbas, hemställa komiterade, af sådan anledning och såsom öfverensstämmande både med statens bästa och billighet mot de roteringsskyldige, att, i sammanhang med värnepligtens utsträckning, den lindring i roteringsbesväret, som möjligen kan beredas utan andra samhällsmedlemmars oskäligen betungande, måtte blifva medgifven.»

Chefen för Landtförsvars-departementet yttrar i sitt mémorial af den 31 December 1868:

»Jordbruket, landets modernäring, redan betungadt af grundskatter m. fl. utlagor, kämpande mot en karg natur och ofta arbetande under ogynnsamma omständigheter, synes tvifvelsutan vara i behof af den lindring, som med tillfredsställande af statens behof kan vara förenlig, utan allt för stora uppoffringar från dess sida samt andra samhällsklassers oskäligen betungande.»

Är lindringens befogenhet erkänd, kommer dernäst frågan om *måttet* eller beloppet af densamma. Åsyftas dermed förnämligast jordbrukets lättnad, måste lindringen naturligtvis i främsta rummet komma de rote- och rusthållare till godo, som af indelningsverket hårdast äro tryckta. Man har visserligen äfven uppställt storleken af allmänna värnepligtens utsträckning såsom den faktor, hvilken betingade måttet af lindringen. Men ehuru lindringen i sin helhet visserligen måste betraktas såsom vederlag för den utsträckta värnepligten, hvilken blir lika stor för hvarje individ, så följer deraf ingalunda att den bör blifva lika stor för hvarje jordlott, som utgör ett rote- eller rusthåll. Att den då i de flesta fall skulle förfela sitt ändamål, skall nedanför visas.

Chefen för Landtförsvars-departementet utgick i sitt nyssnämnda memorial från följande grunder. Han antog den årliga roteringskostnaden för rotehålet i medeltal till 126 R:dr och för rusthållet till 125. Derifrån drogs till en början värdet af alla onera och besvär, som uppkommit efter indelningsverkets genomförande, vidare den dagsverksförlust, uträknad i penningar, som genom bevaringsöfningarnes förlängande skulle uppstå för indelta jorden, och slutligen dess direkta kostnader därför. Det härigenom uppkomna beloppet, 104 och 103 R:dr, nedsattes ytterligare för jemnhetens skuld till 100 R:dr, som skulle utgöra indelta soldatens normallön, hvaraf åter 10 R:dr beräknades för anskaffning och underhåll af torp utan jord samt 45 kubikfot spanmål (i penningvärde motsvarande 90 R:dr) för sjelfva lönen. Härtill skulle rote- och rusthållares skyldigheter begränsas. Soldatens anskaffande borde öfvertagas af staten genom

kompanichefen; de rotehållare, som det ville, dock obetaget att sjelfve skaffa karl och förblifva vid de gamla förbindelserna. Och skulle normal-lönen ej tillfredsställa rekrytens fordringar, borde statsverket tillskjuta.

Detta vid första påseendet så rättvisa förslag hade likvisst det felet, att afseende ej blifvit fästadt vid den ytterst ojemna fördelningen af indelningsverkets tunga, såväl när man räknar efter rote- och rusthållens olika taxeringsvärde, som efter den årliga kostnaden, och hvarpå ofvan exempel blifvit anförda.

Åsyftades verkligen jordbrukets lättande för den indelta jorden, så hade, såsom nyss nämndes, utgångspunkten för lindringens genomförande bort vara att undersöka, hvilka rotar af indelningsverket varit hårdast tryckta, samt derefter rätta lindringens storlek. Men de hårdast tryckta rotarne måste naturligtvis vara de, som *i förhållande till taxeringsvärdet hade största årliga kostnaden*. Om man således kunnat göra lindringen beroende af förhållandet mellan den årliga kostnaden och rotens eller rusthållens taxeringsvärde, sålunda, att de rotar och rusthåll, hvilkas årliga kostnader voro störst i förhållande till taxeringsvärdet, erhållit den största lättningen, under det de, hvilkas årliga kostnader voro minst, erhållit mindre eller kanhända alls ingen lättnad, då hade det vunna syftemålet blifvit uppnådt och en rättvis grund antagen.

Men enligt förslaget kom lättningen icke att stå i något förhållande till trycket, utan måste särdeles ojemnt och alldeles slumpvis träffa den indelta jorden. Tager man t. ex. ofvan framställda exempel vid Jönköpings regemente, så var ingalunda gifvet, att den rote, som erhöi nedsättning från 513 R:dr till 100 (således med 413 R:dr), var den hårdast tryckta; det kunde ganska väl hända, att just den var så rik, att den behöfde ingen eller ringa nedsättning. Deremot kunde den rote, som årligen betalade 67 R:dr, icke göra anspråk på lindring, oaktadt den möjligtvis var så fattig, att nämnda summa blef högst tryckande. Samtliga roteringskostnader beräknades i memorialet till 3,254,590 R:dr; nedsattes kostnaden för omkring 24,000 rotar och rusthåll till 100 R:dr, så minskades nämnda summa till 2,400,000 R:dr; här af vill nästan synas, som om flertalets roteringskostnader understego 100 R:dr, i följd hvar af detsamma ej alls skulle erhålla någon lindring. Hårtill kom de olika prisen i landsorterna, hvarigenom de 45 kubikfoten spanmål, som å ena stället kanhända med lätthet kunde utgöras, å ett annat ställe kunde blifva en svår börda.

En annan fråga är, buruvida ens *den* princip för lindring, hvilken nyss framställdes såsom den enda rättvisa, kunde genomföras. Att, såsom ofta blifvit föreslaget och äfven delvis blifvit utfördt, med kontant statsbidrag understödja de hårdast tryckta rotarne, torde numera knappast kunna

påräkna bifall. Det enda är möjligtvis att efter omständigheterna låta 2 rotar uppställa en soldat, 3 rotar 2, 4 rotar 3 o. s. v. En sådan åtgärd förutsätter likväl en fullständig omreglering af hela rote- och rusthållet, så väl hvad beträffar torpen som tillhörande jordareal och andra förpligtelser — ett arbete som likväl både skulle upptaga lång tid och i öfrigt vara förenadt med nästan öfvervinneliga svårigheter. Och som jorden under tidernas lopp förändrade värde, måste en dylik omreglering, såvida full rättvisa alltid skall vara rådande, blifva periodisk, t. ex. ske hvar tionde eller tjugonde år, samt föranleda att hela indelningsverket ständigt vore stadt på flyttning.

Men äfven om en dylik omreglering skulle kunna genomföras, så qvarstode i alla fall den orättvisan, att indelningsverkets tunga fortfarande hvilade allenast på en del af jordbruksfastigheten, under det att all annan fastighet och landets öfriga beskattningsbara kapitalvärde derifrån voro befriade. Hvad detta innebär torde nogsamnt inses af de statistiska siffror, som ofvan blifvit anförda.

De svårigheter, för att icke säga omöjligheter, som uppresa sig mot hvarje försök att åstadkomma en sådan lindring af indelningsverkets tunga, som på samma gång är rättvis och utförbar, synes böra öfvertyga en hvar, att hvarje lindring öfver hufvud taget måste stöta på öfvervinneliga hinder, och att följaktligen den utsträckta värnepligt, för hvilken den skall tjena såsom vederlag, genom någon annan eftergift bör vinnas. Och denna eftergift kan ej gerna vara någon annan, än det andra alternativ, som af 1867 års Riksdag ifrågasattes, nemligen: »att det nu på rote- och rusthållare hvilande besvär (underhållet af en del af stamtruppen) skulle aflösas och jemväl på andra samhällsklasser fördelas.»

I samma anda hafva äfven försvarsutskotten vid 1867 och 1869 års Riksdagar uttalat sig. Det förra yttrar:

»Tager man derföre alla dessa olägenheter och orättvisor i betraktande (som vidlåda indelningsverket), så måste det anses såsom en handling af klokhet, rättvisa och billighet, om man med bibehållande af indelningsverkets ofvan framställda goda sidor (att stamtruppen låg på landsbygden i stället för i garnison), kunde aflyfta bördan af den indelta stamtruppens anskaffning och underhåll m. m. från den roterade och berustade jorden samt öfverflytta den på rikets samtliga innebyggare, hvar och en efter sina vilkor. Förut rådde allmänt den grundsatsen att vid jorden binda den förnämsta skattebördan, fastän icke ens densamma öfverallt tillämpades; sedan dess hafva åsigterna i detta afseende blifvit nästan motsatta; och nu gör man allt för att lätta eller lösa grundskatterna. Indelningsverkets aflyftande från jorden synes följaktligen numera vara en i

nationalekonomiskt hänseende tidsenlig åtgärd, på samma gång det torde blifva ett oeftergiffligt vilkor för rote- och rusthållares bifall till beväringsskyldighetens utvidgande, hvilket senare återigen är nödvändigt för arméns förstärkande i den mån, som fäderneslandets framtida trygghet kräfver.»

Och 1869 års försvarsutskott yttrar: »att klagomålen öfver den tunga, hvarmed jordegarna af indelningsverket tryckas, icke kunna afhjelpas genom några partiela eftergifter eller uppoffringar från statsverkets sida, vore dessa än större än de af Kongl. Maj:t (enligt ofvannämnda memorial) föreslagna;» samt vidare: »skulle derföre lagstiftande makten finna rote- och rusthållares klagomål så grundade, att afseende på dem måste fästas, är det, enligt utskottets öfvertygelse, ur synpunkten af försvarsväsendets ändamålsenliga ordnande, vida fördelaktigare att medgifva indelningsverkets upphäfvande mot ersättning till statsverket, motsvarande värdet af rote- och rusthållares besvär o. s. v.», på grund hvaraf utskottet afstyrker bifall till den af Kongl. Maj:t föreslagna lindringen, Och i punkten 37 tillstyrker utskottet slutligen: »att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framställande af ett förslag till såväl indelningsverkets aflösning, som en organisation af landtförsvaret, byggd på grundsatserna af allmän och rättvis fördelning af de bördor, som landets försvar kräfver.»

Häraf synes, att åsigten om lindringens olämplighet såsom vederlag för den utsträckta värneplikten redan temligen länge och temligen allmänt gjort sig gällande. Att den innebär sanning torde af det ofvan anförda framgå. Indelningsverkets bibehållande utgör således ett hinder, för att åt allmänna värneplikten gifva den utsträckning, som är nödvändig för landets försvar. Derföre måste det upphävas.

C.

Öfvergångstiden antages till 15 år.

Många skäl tala för, att indelningsverket ej bör upphävas på en gång, utan att derför måste beräknas en viss öfvergångstid.

I främsta rummet kommer den omständigheten, att man ej utan stora vådor i såväl socialt, som nationalekonomiskt hänseende, samt i strid med ingångna kontrakt och öfverenskommelser, på en gång kan lössläppa eller från torpen drifva 30,000 soldater och båtsmän, hvilka då skulle kunna bilda ett proletariat af ganska farlig beskaffenhet.

Dernäst kommer det militäriska skälet, att den gamla stammen ej bör afgå, annat än i den mån en ny armé under dess skydd hinner utbildas. Då landet när som helst måste vara beredt att försvara sig mot

utländska fiender, får krigsförfattningen och försvarsmaskinen intet ögonblick blifva urståndsatt att verka.

Dertill kommer, att den betydliga utsträckning af värnepligten, som blir nödvändig, blott kan åvägbringas i den mån nya åldersklasser efter hand inträda. Att på en gång och plötsligen påbjuda nämnda utsträckning, skulle för öfrigt blifva alltför tyngande för befolkningen samt derigenom verka skadligt i nationalekonomiskt hänseende.

Slutligen tillkommer ett finansielt skäl af stor vikt. Indelningsverkets upphäfvande är lika mycket en skattefråga som en militärisk fråga. Rote- och rusthållares i budgeten icke synliga förpligtelser representera, som man ofvan sett, ett ganska betydligt årligt belopp, hvilket sedermera genom någon annan beskattning måste tillförsäkras statsverket. Emellertid behöfves, för att ordna denna nya beskattning, en viss tid.

Men om man sålunda måste medgifva, att en öfvergångstid behöfves, så återstår att bestämma den lämpliga längden för densamma. I detta hänseende må till en början nämnas, att årliga afgången inom indelta armén beräknas till omkring 4 procent, hvilket för 30,000 man gör 1,200 man årligen. Skulle öfvergången vara lika länge, som ännu någon man finnes kvar, så skulle den följaktligen räcka i 25 år. Soldaterna skulle då antagas tjena till 50 års ålder. Emellertid har man på senare tider blifvit temligen ense derom, att soldaten i allmänhet ej är krigsduglig längre än till 40 år; och många förslag hafva äfven blifvit framställda, hvarigenom hans afgång vid sistnämnda ålder skulle kunna blifva möjlig. De soldater, som kvarstå efter 15 år, måste följaktligen, isynnerhet då ingen tillgång af yngre ifrågakommer, anses temligen umbärlige samt derföre utan fara kunna afskedas.

Här hafva vi således en gräns för öfvergångstidens längd. En annan gräns kan sökas deri, att densamma ej bör vara kortare, än att den allmänna värnepligten i hela dess utsträckning blifvit åtagen, samt de nya beväringssklasserna sålunda erhållit all den militära utbildning, som genom densamma kan förskaffas. Enligt hvad nyss nämndes, torde likväl nämnda utsträckning, för att ej blifva alltför tyngande, icke på en gång eller under några få år böra verkställas. I § 3 är föreslaget, att den skall börja året efter det, då detta förslag blifvit af statsmakterna antaget, och sedermera ökas för hvart tredje år samt sålunda efter 13 års förlopp uppnå sitt högsta mått.

Längre fram skall man äfven se, att öfvergångstidens längd i detta förslag är satt i sammanhang med frågan om aflösning.

Antager man, på ofvannämnda grunder, en öfvergångstid af 15 år, så återstår att bestämma, huruledes skall förfaras med de då ännu kvar-

varande soldaterna och båtsmännen. Ty deras rätt är, att ej handlöst afskedas, sedan de i statens tjenst förspillt sin bästa tid samt gjort sig räkning på att ännu ytterligare få tjena ett tiotal af år. Enligt ofvanstående beräkning skulle antalet kvarvarande då ännu bestå af 12,000. Häraf beräknas dock mellan 4 och 5,000 komma att ingå i den nya befälskadern vid armén samt äfven 1,000 vid flottan. Mellan 6 och 7,000 af de minst duglige skulle följaktligen återstå. Dessa torde statsverket böra pensionera med åtminstone lika stora belopp, som för närvarande utgå till afskedade soldater. Härigenom synes vid första påseendet en ny utgift för statsverket uppkomma. Man bör likväl erinra sig, att då ingen ny indelt stamtrupp i det föreliggande förslaget afses, måste den nuvarande pensioneringen för densamma efter hand förminskas samt inskränkas till de fasta korporalerna. De öfverskott, hvilka sålunda å de nu för pensioneringen anslagna fonder måste uppstå, kunna efter någon tid blifva disponibla till ränta och amortering af ett kapital, som upplånas till bestridande af den i början ökade pensioneringen, hvilken slutligen af sig sjelf försvinner.

I afseende på nämnde afskedade soldaters och båtsmäns underhåll må slutligen antydas, att rote- och rusthållare förmodligen ej skulle vilja undandraga sig att någon viss tid låta dem sitta på torpen, med egen underhållsskyldighet, om deras förpligtelser inskränktes härtill och de i öfrigt vore säkre att blifva befriade från indelningsverkets tunga.

Bilaga II.

Under öfvergångstiden fullgöra rote- och rusthållare sina hittillsvarande förpligtelser, vid de ledigblifna numren medelst erläggande af vakansafgift efter länets medelmarkegång.

Lätteligen inses den orättvisa, som skulle uppstå, om de rotar och rusthåll, hvilkas soldater och ryttare under öfvergångstiden afgå, genast skulle befrias från all indelningsverkets tunga, under det deras sämre lottrade gelikar fortfarande måste bära densamma. Dertill kommer, att statsverket skulle gå miste om en inkomst, som är behöflig för bestridande af beväringens ökade öfningar samt möjligen äfven andra utgifter för öfvergångens genomförande.

Dessa olägenheter förekommas genom ofvanstående bestämmelse. Riktigast vore visserligen, att vakansafgiften, liksom den ofvan ifrågasatta

lindringen rättades efter förhållandet mellan rotens eller rusthållets årliga kostnader och dess taxeringsvärde. Men då ett dylikt förfaringsätt förmodligen skulle medföra tidsutdrägt och praktiska svårigheter, så synes medelmarkegången böra föredragas såsom ett enklare beräkningssätt, hvilket åtminstone medför den fördelen, att vakansafgiften rättas efter förhållandet i de särskilda orterna.

Medelvakansafgiften öfver hela riket är för närvarande 109 R:dr 42 öre. Antager man nu en jemn siffra af 110 R:dr, så skulle samtliga vakansafgifter under 15 år uppgå till följande belopp:

Första året	132,000	R:dr R:mt.
Andra »	264,000	»
Tredje »	396,000	»
Fjerde »	528,000	»
Femte »	660,000	»
Sjette »	792,000	»
Sjunde »	924,000	»
Åttonde »	1,056,000	»
Nionde »	1,188,000	»
Tionde »	1,320,000	»
Elfte »	1,452,000	»
Tolfte »	1,584,000	»
Trettonde »	1,716,000	»
Fjortonde »	1,848,000	»
Femtonde »	1,980,000	»

Summa 15,840,000 R:dr R:mt.

Bilaga III.

Under öfvergångstiden införes efter hand den utsträckta värneplikten på följande sätt.

Beväringsöfningarnes längd är för närvarande	30 dagar
Året näst efter det, då förslaget af statsmakterna blifvit antaget ökas de med	25 »
Fjerde året derefter med	15 »
Sjunde	14 »
Tionde	15 »
Trettonde	15 »

Summa 114 »

Motivering

Motivering för öfningstidens längd, se Bil. I, C

Öfningstiden fördelas på de i § 35 föreslagna mötena på följande sätt:

Nuvarande		Första	Andra	Första	Andra
		bev.-mötet	bev.-mötet	rep.-mötet	rep.-mötet
		15	15	—	—
Öfvergångsår	I	15	10	—	—
»	IV	10	5	—	—
»	VII	14	—	—	—
»	X	—	—	15	—
»	XIII	—	—	—	15
	Summa	54	30	15	15

Af beväringen beräknas vid mobilisering kunna införlifvas med den kvarvarande delen af stammen en ny klass för hvar och en af de fyra första gångerna, öfningarne blifvit förlängda. Om således nu blott första linieklassen (se § 21) skulle kunna intagas, så kunde detta från och med andra öfvergångsåret ske med 2 linieklasser, från och med det femte med 3, från och med det åttonde med 4 och från och med det elfte öfvergångsåret med alla 5 linieklasserna. Arméns styrka skulle följaktligen kunna ökas vida hastigare, än stammens styrka minskades. Detta skulle vid infanteriet exempelvis gestalta sig sålunda, att, om detsamma för närvarande vid mobilisering aldrig kunde uppbringas till omkring 37,000 man, dess styrka från och med andra öfvergångsåret skulle uppgå till öfver 52,000 man, från och med det femte till öfver 64,000, från och med det åttonde till öfver 70,000, och från och med det elfte till öfver 87,000 o. s. v. I samma mån skulle äfven artilleriet och ingenjörtruppen ökas, till dess de nått sin bestämda styrka. Kavalleriet skulle deremot något minskas, till dess det nått sin bestämda styrka. Dessutom skulle alla vapen efter hand erhålla talrika ersättningstrupper, hvarjemte, i den mån nya åldersklasser utgingo ur linien, landstormen eller ortförsvaret blefve sammansatt af allt mera öfvade trupper.

Nationen skulle sålunda nästan omärkligt växa *ur* den gamla *in i* den nya krigsförfattningen, hvilken senare, långt ifrån att undergå en så plötslig rubbning att den ej när som helst vore fullt brukbar för landets försvar, tvärtom för hvarje år allt mera betryggade dess sjelfständighet.

Öfriga detaljer af öfvergångsstadiet skola under de särskilda vapnen omnämnas.

Bilaga IV.

Den sålunda ökade värneplikten, under det den gamla bördan bibehålles, gäller för rote- och rusthållare såsom aflösning.

Den viktiga frågan om indelningsverkets aflösning kan delas i tvenne, nemligen:

Är aflösningen berättigad, d. v. s. är den af rättvisan påkallad? och Hvaruti skall den i sådant fall bestå?

Frågan om aflösningens berättigande måste först betraktas ur den historiska utvecklingens ståndpunkt.

Redan vid indelningsverkets införande blef den del af allmänna värneplikten, som afsåg stående truppers underhåll medelst rotering, rustning och den adliga rusttjensten, ganska ojemnt fördelad. Ehuru den dåvarande för arméns räkning roterade eller berustade skatte- och kronojorden i jemförelse med föregående förhållanden genom reduktionen erhöll en betydlig lindring, blef den dock fortfarande vida hårdare tryckt än alla andra jord- eller fastighetsnaturer. Närmast i afseende på trycket kom det allmänna frälset, som på åtskilliga ställen blef lika roteradt med krono och skatte, men på andra ställen blott hälften så mycket. Dernäst kom det roterade båtsmanshållet, jemte städerna, hvilka i fred blott behöfde underhålla hälften så stor styrka som krono och skatte, och blott i krig uppsätta den s. k. dubbleringen. Det berustade båtsmanshållet stod i likställighet med rusthållet vid armén. Presternas boställen hade redan före indelningsverket utan aflösning blifvit befriade från det, som då motsvarade underhåll af stående trupp, nemligen utskrifningen. Hela frälset åtnjöt sina betydliga skatteprivilegier allenast mot uppsättande af den obetydliga adelsfanan.

De olika jordnaturerna torde efter reduktionen hafva kommit i ungefär samma förhållande till hvarandra, som de för närvarande innehafva (se Bilaga I A). Deremot voro städerna vid den tiden vida obetydligare, såväl i afseende på taxeringsvärde som kapitalstyrka, samt torde derföre då kunna anses vida mera tryckta än nu.

Vid indelningsverkets införande blef den ekonomiska krigsbördan följaktligen ingalunda jemnt och rättvist fördelad. Och de jord- eller fastighetsnaturer, som derigenom kränktes, måste anses hafva full rätt att, när sådant lagligen kan ske, afkasta den orättvisa bördan. Ofta får man visserligen

höra den satsen upprepas, att en orättvisa under århundradens lopp genom den s. k. häfden kan blifva rättvisa, åtminstone i juridiskt hänseende. Så mycket man likväl än försöker göra denna sats gällande, så visar erfarenheten dock i de flesta fall motsatsen. Sällan har någon orättvisa funnits i samhället, som ej slutligen blifvit försonad. Dertill är rättskänslan för djupt ingräfd i människans bröst. Och öfverallt, der en lagstiftande församling fritt får verka, slutar den med att skatta till densamma. Kommer man derföre en gång till fullt erkännande af den historiska orättvisa, som genom indelningsverkets införande begicks mot vissa egendomsnaturer och deras innehafvare, äfvensom att derigenom jordbrukets utveckling i väsendtlig mån förhindrades, så lär det ej dröja länge, innan följderna blir åvägabringande af ett billigare förhållande, vare sig att detta sker utan aflösning eller åtminstone blott mot en lindrig sådan.

Såsom skäl härför kan ytterligare anföras, att äfven *efter* indelningsverkets införande åtskilliga folkklasser, representerande en stor del af rikets kapitalvärde, genom sin sociala öfvervigt *utan aflösen* vetat helt och hållet eller åtminstone till en stor del befria sig från de dem genom indelningsverket åliggande förpligtelser.

Häribland må i främsta rummet nämnas innehafvare af frälsejord. Denna fastighetsnatur ålades genom indelningsverket allenast den obetydliga förpligtelsen att uppsätta en adelsfana på 400 man, en skyldighet som ej i något hänseende motsvarade dess stora privilegier. Taxeringsvärdet å fastigheter, tillhörande ypperliga frälset, är, såsom ofvan blifvit nämndt, för närvarande omkring 212 millioner och för allmänna frälset 374 millioner, mot 1,200 millioner krono och skatte. Roterings- och rustningskostnaden för indelta infanteriet och kavalleriet uppgår enligt lindringskomiténs låga beräkning till 3,250,000 rdr årligen; båtsmanshället kan beräknas lika med fyllnaden i 4 millioner, hvilka sålunda skulle beteckna den årliga kostnad, hvarmed indelningsverket trycker på krono, skatte och allmänt frälse, då till och med ej afseende fästes dervid, att en del af allmänna frälset allenast är hälften roteradt mot krono och skatte. Skulle nu det ypperliga frälset tryckas lika med öfriga jordnaturer, så borde dess nuvarande börda uppgå till närmare 540,000 rdr. Men äfven om man inskränker frälsets åliggande till allenast uppsättandet af en adelsfana på 400 man, så skulle detta åliggande nu hafva motsvarat en summa af 160,000 rdr, om man antager kostnaden per man till 400 rdr årligen efter den indelte ryttarens, eller till 280,000 rdr, om man antager kostnaden till 700 rdr efter den värfvade ryttarens. Vid 1870 års riksdag utreddes dock, att *frälset en längre tid varit alldeles befriadt från något åliggande, under fred motsvarande den länge sedan upphörda adelsfanans underhåll*, och detta dertill *utan* någon sorts

aflösning; ty den nu utgående s. k. rusttjenstmarken är en bevilling, som bestått bredvid och jemte skyldigheten af adelsfanans uppsättande, samt ingalunda något vederlag för befrielsen derifrån; och extra ordinarie roteringen utgöres allenast under krig.

Nyss nämndes, att presterskapet, hvilket för dess boställen före indelningsverkets införande deltog i utskrifningar och andra åligganden till krigshärens upprätthållande, redan då *utan aflösning* derifrån befriades. Detta privilegium fortfer äfven efter indelningsverkets införande. Antalet hemman, anslagna till presterskapets aflösning, är nu öfver 2,000. Åsättes dem samma medeltaxeringsvärde, som de till indelta arméns underhåll anslagna hemman, eller 26,000 rdr, och antages att de i lika mån i nämnda underhåll deltago, så skulle deras börda, enligt ofvanstående beräkning, årligen motsvara omkring 135,000 rdr.

Den vakansafgift, städerna nu erlægga i stället för att uppsätta båtsmän in natura, är i riksstaten uppförd till 60,000 rdr. Taxeringsvärdet å städernas fastigheter uppgår till 372 millioner. Om de skulle blifva tryckta lika med krono och skatte, så skulle deras nuvarande börda enligt ofvanstående beräkning uppgått till 950,000 rdr. Men äfven om man ej uppskattar deras förpligtelse högre än den, som enligt indelningsverket borde utgå för underhållet af 1,762 ordinarie och fördubblingsbåtsmän, efter 126 rdr per man, så skulle den dock uppgått till 222,000 rdr. Räknar man blott de 885 ordinarie båtsmännen, så blir kostnaden 111,410 rdr i stället för 60,000. Från öferskottet äro de befriade *utan aflösning*.

Straxt före indelningsverkets införande roterades städerna och jordegendomen inom strandmilén allenast hälften mot krono och skatte, mot skyldigheten att i krig uppsätta fördubblingsbåtsmän, eller, med andra ord, under fred, d. v. s. under vanliga förhållanden, blef bördan blott hälften så stor som å krono och skatte. Detta i sig sjelf orättvisa förhållande ökades derigenom, att det roterade båtsmanshållet vid 1809 och 1810 års riksdag äfven *under krig* befriades från fördubblingen, förmodligen på grund af den oriktiga förutsättningen, att densamma var likartad med vargeringen. Här af är tydligt, att äfven det roterade båtsmanshållet *utan aflösning* blifvit befriadt från närmare hälften af dess åliggande. De ordinarie båtsmännens antal var 2,922, fördubblingsbåtsmännens 2,310, utom städernas.

Af ofvanstående framgår således, att åtskilliga jord- och fastighetsnaturer redan vid indelningsverkets införande allt för litet tryckte af dess börda, sedan dess *utan aflösning* delvis eller helt och hållet blifvit befriade derifrån. I jemförelse dermed äro de lättnader, som under senare tider kommit den indelta krono-, skatte- och allmänna frälsejorden till godo, t. ex. kronans öfvertagande af halfva beklädnaden och af möteskostnaden,

af så mycket mindre betydhet, som nyssnämnda jordnaturer vid flera tillfällen blifvit olagligen tryckta af sådana ökade bördor som tremänningar, vargering, landtvärn o. s. v. Dessutom hafva under senare tider åtskilliga folkklasser eller näringsgrenar tillkommit, hvilka aldrig haft någon kännning af indelningsverkets börda eller därför erlagt någon aflösning.

Slutligen bör ihågkommas, att rote- och rusthållare vid indelningsverkets införande, mot åtagandet af dess börda, erhöilo det privilegium, att »då och i kommande tider» blifva befriade från utskrifningar af hvad namn som helst». Men nu måste beväringssinrättningen anses såsom en ny utskrifning (hvarför den äfven i 1812 års förordning kallas), för så vidt den i sig innefattar uppsättandet af *mera* manskap, än som åtgår till ersättning af lidna förluster, och i synnerhet om den föranleder till *öfningar i fred*. Behöfvas sådana dock för fäderneslandets försvar, då böra de åtföljas af motsvarande lindringar. Kunna ej lindringar åstadkommas, och man det oaktadt i väsendtlig mån måste utsträcka värneplikten, då måste, såsom ofvan är ådagalagdt, indelningsverket upphävas. Och då har man ej större rätt att af rote- och rusthållare fordra aflösning, än man förut haft det i afseende på frälsejorden, prestboställen, städerna och båtsmansförubblingen. Mista rote- och rusthållare sitt privilegium af frihet från utskrifning, då synas de ej rättsligen böra lösa sig från den deremot svarande bördan.

Något egentligt *berättigande* att af rote- och rusthållare fordra aflösning, synes således ur den historiska utvecklingens synpunkt icke förefinnas. Vill man det oaktadt besluta sig för en aflösning, måste densamma hufvudsakligen betraktas såsom en *eftergift* åt andra samhällsklasser. Emellertid manar detta förhållande att vid aflösningsfrågan förfara så lindrigt och billigt som möjligt.

Den invändning, man vanligtvis hör anföras mot indelningsverkets upphäfvande utan aflösning eller mot en lindrig sådan, är den, att den roterade eller berustade jordens tillfälliga innehafvare genom efterskänkande af besväret, eller en del deraf, skulle erhålla en skänk i ökade årliga inkomster och deras egendomars derigenom ökade taxeringsvärde, under det annan fastighet och landets öfriga beskattningsbara kapitalvärde skulle komma att tryckas af en ökad börda genom förminskade årliga inkomster och fastigheternas derigenom förminskade taxeringsvärde.

Denna invändning eger tvifvelsutan sin riktighet. Hvad som åsyftas är verkligen en *skattejemkning*. Men en dylik har i alla tider och länder aldrig någonsin kunnat åvägabringas på annat sätt, än att man tagit något från dem, som varit för mycket beskattade, samt lagt något på dem, som varit för litet beskattade. Så var t. ex. nyligen fallet med grundskatternas

förvandling till en viss, en gång för alla bestämd, penningaränta, då statsverket i ett drag miste 300,000 rdr, hvilka numera måste uttagas på annat sätt. Och så har varit fallet med alla skattejemkningar, större eller mindre, som i Sverige blifvit genomförda. Någon annan method härför lär icke finnas, om skattejemkningen skall blifva verklig och ej blott skenbar. Om vissa fastighetsnaturer och näringsgrenar under en längre tid dragit fördel af skatteförmåner, som tillkommit genom en orättvisa och i sig innebära en orättvisa, så finnas inga skäl för, att ej detta förhållande en gång bör upphöra utan ersättning. Eller skall en dylik orättvisa i evighet blifva bestående, emedan man ej vill underkasta sig den enda möjliga utvägen att försona den? Skall uti ifrågavarande fall, större delen af vårt jordbrnk städse arbeta under ofördelaktiga förhållanden, och skall vår nuvarande bristfälliga krigsförfattning för alltid blifva bestående, emedan man ej vill gå in på en jemnare fördelning af den ekonomiska krigsbördan samt genom en sådan eftergift vinna rote- och rusthållares bifall till den utsträckning af värneplikten, som är nödvändig för sjelfständighetens betryggande?

En stor del af det motstånd, som förspörjes mot indelningsverkets upphäfvande utan aflösning, eller mot en lindrigare sådan, härleder sig för öfrigt troligen från de öfverdrifna föreställningar, man i allmänhet huser angående beloppet af den nya börda, som derigenom skulle komma på andra samhällsklasser. Längre fram skola vi dock visa, att nämnda börda på långt när ej är så stor, som man förmodar.

Utgående från den synpunkten, att aflösningen bör betraktas såsom en eftergift åt andra samhällsklasser, och att den derföre bör vara så lindrig och billig som möjligt, kan man skrida till undersökning af den frågan, hvaruti den bör bestå och till hvilket belopp den bör utgå?

De, som i aflösningsfrågan hysa de strängaste åsigterna, vilja icke medgifva hvad man kallar en lindrig och billig aflösning, utan fordra att rote- och rusthållare skola underkasta sig bördans kapitalisering, sålunda att statsverket i gengäld för indelningsverkets upphäfvande erhåller ett kapital, hvars ränta motsvarar värdet af deras årliga förpligtelser. Antages således, att den årliga bördan uppgår till 4 millioner (eller derutöfver), och att dessa 4 millioner utgöra 5 procents ränta å kapitalet, så skulle det senare uppgå till icke mindre än 80 millioner, hvilka af rote- och rusthållare under en viss tid borde betalas.

En likartad beräkning gör chefen för Landtförsvars-departementet i sitt memorial af den 31 December 1868. Han antager, att de 3,250,000 rdr arméns indelningsverk årligen kostar (oberäknadt nya ordinarie roteringen), utgöra 5 procent å ett kapital af 65 millioner, hvilken senare summa,

fördelad på 26,881 nummer, för hvardera gifver ett aflösningssbelopp af i medeltal 2,418 rdr 6 öre. Nämnede 65 millioner utgöra åter 6,5 procent af taxeringsvärdet å samtliga roterade och berustade hemman, om detsamma i jemn siffra antages till omkring 1000 millioner.

Antager man för aflösningens erläggande en öfvergångstid af 24 år, så skulle hvarje rote- och rusthåll under denna tid årligen, *utöfver alla andra onera och skatter*, betala i medeltal 100 rdr. Under tiden skulle äfven indelningsverkets börda, enligt ofvanstående utredning (se Bil. II), qvarstå åtminstone under 15 år, eller också, om öfvergångstiden antages räcka, så länge någon man återstod, under 25 år.

Nu kan med skäl frågas, om rote- och rusthållare någonsin kunna tänkas *frivilligt* underkasta sig en dylik betydlig tillökning i skatter, då på samma gång den gamla bördan qvarstår samt dessutom den nya af en mycket utsträckt värnepligt tillkommer? Något dylikt är knappast tänkbart. Dertill kommer, att en sådan aflösning, och öfver hufvud hvilken aflösning som helst, måste börjas *vid samma tid* och fullgöras *under samma tiderymd*, emedan eljest under öfvergångstiden det nödvändiga sammanhanget inom indelta stammen ginge förloradt. Aflösningen af indelningsverket kan följaktligen ej, såsom den af grundskatterna, efter behag få företagas eller underlätas. Slutligen kan aflösningssbeloppet, om rättvisa skall vara rådande, ej blifva lika för alla rotar och rusthåll, utan måste, såsom den ofvan ifrågasatta lindringen, utgå efter förhållandet mellan årliga kostnaden och taxeringsvärdet, hvilket åter förutsätter uträkningar af ganska invecklad beskaffenhet.

I afseende på aflösningens frivillighet och samtidighet kan den invändningen visserligen göras, att man därför ej behöfver rote- och rusthållares samtycke, emedan statsmakterna på grund af § 80 i Regeringsformen, som medgifver de senare rätt att uti indelningsverket ändring samfäldt göra, när som helst lagligen kunna besluta densamma. Men oafsedt att ett dylikt beslut torde vara svårt att åstadkomma, så länge rote- och rusthållare behålla sitt närvarande inflytande i Andra Kammaren, så måste man befara, att detsamma skulle uppväcka ett sådant missnöje bland den talrika folkklass, det gällde, att deraf stora vådor för samhället kunde uppstå.

Betraktar man således kapitaliseringen ur denna, såsom man måste förmoda, riktiga synpunkt, så bör densamma icke gerna kunna komma i fråga. Emedlertid skulle man, såsom en lindrig och billig aflösning, kunna nöja sig med halfva eller fjerdedels kapitalet, d. v. s. 40 eller 20 millioner. Men äfven häremot kan man göra samma inkast som mot hela kapitaliseringen, nemligen att bördan i alla fall blefve för tung och orättvis, då

rote- och rusthållare under öfvergångstiden icke allenast måste fullgöra sina gamla förpligtelser, utan äfven dertill den betydligt ökade värnepligten. De skola därför sannolikt lika litet dertill lemna sitt bifall som till kapitaliseringen.

Öfver hufvud måste således hvarje *kontant* aflösning under den nödvändiga öfvergångstiden — densamma må blifva kortare eller längre — anses innebära lika liten rättvisa, som den kan hafva utsigt till framgång. Långt ifrån att bereda jordbruket den lättnad, som allmänt anses behöfzig, skulle den i stället tillskynda det en ökad tunga. Men om aflösningen ej kan uttagas i kontant, så bör den dock kunna utgöras in natura. Och såsom en *dylig natura-aflösning, hvilken är lindrig och billig, måste den ökade värnepligten anses, då rote- och rusthållarne under öfvergångstiden fullgöra sina gamla förpligtelser.*

Häremot skall man naturligtvis göra den invändningen, att den utsträckta värnepligten ej kan anses såsom fullgiltig aflösning, emedan den äfven af andra folkklasser måste åtagas. Till svar härpå må dock anföras, att andra folkklasser, eller rättare andra näringsgrenar, ej varit tryckta af indelningsverkets börda och ej heller under öfvergångstiden blifva det. Dessutom må erinras om hvad ofvan blifvit yttradt angående hela aflösningens ringa berättigande; då andra folkklasser och näringsgrenar vetat att helt och hållet eller delvis befria sig från indelningsverkets börda, så får man mot arméns rote- och rusthållare ej förfara strängare.

Åsätter man den föreslagna aflösningen ett visst värde i penningar, då uppkommer ett ganska betydligt belopp. Om hvarje förloradt dagsverke, utöfver den nuvarande beväringsskyldigheten beräknas till 1 R:dr R:mt, så erhålles enligt nedanstående beräkning följande belopp (se Bilaga III.)

25 R:dr för	18,500 man	under	15 år	=	6,937,500.
15 „ „	18,500 „ „	„ „	12 „	=	3,330,000.
14 „ „	18,500 „ „	„ „	9 „	=	2,331,000.
15 „ „	18,000 „ „	„ „	6 „	=	1,620,000.
15 „ „	16,000 „ „	„ „	3 „	=	720,000.
Summa					14,938,500.

Dessutom fram- och återmarcher.

5 R:dr för	18,000 man	under	6 år	=	540,000.
5 „ „	16,000 „ „	„ „	3 „	=	240,000.
					15,718,500.

Af denna summa kommer på den roterade och berustade jorden så stor procent, som antalet värnepligtige, hvilka från densamma utgå, är stort i förhållande till värnepligtige från andra näringsgrenar, hvarvid dock bör

bör ihågkommas att jordbruket har svårare att längre tider undvara armar, än många andra yrken.

Antager man att öfvergångstiden skulle förlängas, så ökas den förlorade dagsverkskostnaden för hvarje år med 1,709,000 R:dr, hvaraf nyssnämnda procent kommer på rote- och rusthållare — allt den nuvarande beväringens bördan oberäknadt.

Bilaga V.

Efter öfvergångstidens slut utgöres det hittills på rote- och rusthållare hvilande besvär af alla folkklasser gemensamt, efter beräkning af andra artikelns bevillning.

Under öfvergångstiden erhåller staten, såsom ofvan är nämndt, genom vakansafgifterna medel att utan ökade skatter bekosta beväringens förlängda öfningar samt möjligen andra för öfvergången nödiga utgifter, men efter dess slut måste det belopp, som representerar rote- och rusthållares i budgeten icke synliga utgifter, på annat sätt tillförsäkras statsverket. Nämnda belopp uppgår, enligt ofvanstående beräkning (se Bilaga I A) till 4 eller 4½ millioner R:dr. Ty rustningsräntorna och alla öfriga grundräntor och kronotionden, som för indelningsverkets räkning tagas i anspråk (omkring 3 millioner), skola efter dess upphäfvande i alla fall till statsverket ingå, så länge åtminstone grundskatterna kvarstå, samt mistas följaktligen icke. Och boställes afkastning, som nu beräknas till närmare 1½ million, men i framtiden förmodligen blir större, kan fortfarande användas för befälets aflöning.

Under öfvergångstiden har man rådrum att besluta, genom hvilken art af ny beskattning nyssnämnda summa skall erhållas. Beskattningens art bestämmer äfven, i hvad mån den jemnt eller ojemnt kommer att trycka på olika folkklasser eller näringsgrenar. Väljes den enda rättvisa grunden för all beskattning i allmänhet och särskildt för den ekonomiska krigsbördans fördelning, nemligen förmögenheten (d. v. s. den årliga inkomsten efter andra artikelns bevillning), så uppstår härigenom en skattejemkning till förmån för den indelta jorden. *Densamma återfår likväl, men nu på ett rättvist sätt fördeladt, lika stor del af denna skatt, som motsvarar dess eget kapitalvärde, i förhållande till rikets öfriga kapitalvärden,*

med tillökning likväl af dess genom befrielsen från indelningsverket ökade taxeringsvärde. Allt efter som den indelta jordens taxeringsvärde, jemte nämnda förhöjning, antages utgöra hälften, eller tredjedelen af hela landets kapitalvärde, så återfår den samma procent af nyssnämnde 4 eller 4½ millioner. För den återstående delen anses den hafva löst sig, på sätt ofvan är föreslaget. Det är således långt ifrån att hela nämnda belopp, såsom mången torde föreställa sig, skulle flyttas öfver på andra folkklasser eller näringsgrenar.

Mot beskattning medelst bevillning kan den invändningen göras, att årliga inkomsten är mycket svår att rätteligen upptaxera, hvarföre beskattningen, så rättvis den än må vara i teorien, likväl i den praktiska tillämpningen kan medföra mycken ojämnhet och orättvisa. Härpå kan dock svaras, att upptaxeringens svårighet egentligen blott gäller vissa yrken och lösa kapitaler, men ej fastigheter af alla naturer, löner o. s. v., således ej den större massan af beskattningsbara kapitalvärden. I samma mån som beskattningssättets rättvisa och billighet inses, och detsamma i följd deraf allmänne tillämpas, bör man väl äfven kunna hoppas, att taxeringsmetoden, i den mån uppmärksamheten riktas ditåt, förbättras och bevillningsstadgan ändras.

Vidare invänder man mot bevillningsbeskattningen, att direkta skatter i allmänhet för den skattdragande synas mera tryckande än indirekta. Detta är likvisst eu fördom, som måste försvinna, i samma mån som det inre sammanhanget i beskattningsväsendet och särdeles nämnda beskattningssätts rättvisa och billighet för mängden blir klar. Det tryckande i skatt efter andra artikelnas bevillning härleder sig för öfrigt förnämligast från kommunalbeskattningen, hvilken förmodligen blir lindrigare, då den kommunala rösträtten utvidgas, fattigvården minskas. med mera dylikt.

Emellertid må anmärkas, att nämnda beskattningssätt ingalunda blir en nödvändig följd af indelningsverkets aflyftande; ty man kan lika väl fylla behofvet medelst tull, eller konsumtionsskatt, eller någon annat slags skatt, om man efter 15 års betänketid finner sådant lämpligt. Vill man deremot den ekonomiska krigsbördans rättvisa fördelning, synes beskattningssättet vara det enda rättvisa.

Slutligen må några ord nämnas med anledning af det vanliga yttrandet, det indelningsverkets aflyftande utan aflösning eller allenast mot en lindrig sådan skulle innebära en skänk åt nuvarande jordegare. Till en början må anmärkas, att skänken ej gifves åt nuvarande jordegare, utan åt dem som äro det efter öfvergångstidens slut. Skänken kommer således mera jordnaturen, än jordegaren till godo. Och beslutas nu indelningsverkets aflyftande efter en viss tid, så lär det hafva till följd att den indelta jordens taxeringsvärde under öfvergångstiden småningom stegras, hvarigenom

en plötslig rubbning af det relativa egendomsvärdet förekommes. Detta hvad beträffar de indelta hemmanens roteringsskyldighet. Hvad deremot rusthållen beträffar, så komma desamma, och särdeles de som af rustningen hafva någon vinst, att något sjunka i värde till den tiden, då rustningsräsentorna skola till statsverket ingå, för så vidt ej grundskatterna under tiden borttagas. För rusthållarne torde följaktligen stegringen och sänkningen ungefärligen motväga hvarandra. Den mycket omtalade skänken blir således hvarken så stor, ej heller kommer den så plötsligt, att den föranleder någon betydligare och hastigare förändring af det relativa egendomsvärdet, hvilket senare genom tillfälliga kriser varit underkastadt vida större rubbningar. Att för öfrigt en skattejemkning aldrig kan åstadkommas utan *någon* sorts rubbning, har ofvan flera gånger blifvit framhållet. Men att derföre förkasta alla skattejemkningar, vore naturligtvis föga välbeträkt.

Bilaga VI.

Grunder för arméens storlek och sammansättning.

Den rigtning, i hvilken på senare tider de flesta europeiska länders krigsförfattningar utvecklats sig, har varit följande.

De stora magternas fortsatta täflan att öfverbjuda hvarandra i afseende på militärisk kraftutveckling, hos de mindre motsvarad af ett likartadt sträfvande att öka försvarsförmågan, har förorsakat ett bemödande att förstora den *aktiva* eller *mobila arméens* styrka. Detta har dock mindre skett genom ökande af fredsstyrkan, hvars storlek begränsas genom de under vanliga förhållanden tillgängliga penningetillgångarne, än genom att gifva densamma en sådan organisation, att den, efter farans olika storlek eller den politiska ställningens olika beskaffenhet, hastigt kunnat uppsvälla i olika grader. Man gör således numera icke allenast skilnad mellan fredsfot och krigsfot, utan äfven, allt efter det större eller mindre antal värnepligtige, som till krigstjänst uppkallas, mellan mindre och större krigsfot. Inom en folkbevärning utgöres fredsfoten vanligtvis allenast af de fasta befälskadrerna och det manskap, som för tillfället är under inöfning, samt möjligen äfven af stamtrupper för specialvapnen.

Vidare har man blifvit nödgad, att, för nyssnämnda olika grader af krigsberedskap, till vida större utsträckning än förut hålla färdige *utbildade ersättningstrupper* (för lidna förluster), på det aktiva arméen, äfven om den uppbringas till dess större krigsfot, under en längre tid må kunna hållas fulltalig.

Slutligen har man måst uppsätta särskilda, till *ortförsvaret* afsedda trupper, så väl för att ej för detta ändamål behöfva splittra den aktiva styrkan, som för att ej härtill nödgas använda ersättningstrupperna, hvilka städse böra vara påräkneliga för sitt ursprungliga ändamål. Åt ortförsvaret bör äfven delvis fästningarnes besättande kunna anförtrös. Särdeles för Sverige, som är ett glest befolkadt land, med en vidsträckt yta, och har långa kuster att försvara samt derjemte blott eger en enda landfästning, torde en sådan krigsförfattning vara särdeles ändamålsenlig, som medgifver möjligheten af ett starkt ortförsvaret, hvarigenom äfven den aktiva arméen temligen odeladt kan användas mot en antagligen öfverlägsen fiendes hufvudstyrka.

Svenska arméen bör således i krig bestå af:

a) den aktiva arméen, allt efter farans storlek utgående med en mindre och en större krigsfot;

b) den aktiva arméens ersättningstrupper;

c) landstormen eller ortförsvaret, fördeladt i tvänne uppåd.

En armés *storlek* beror i främsta rummet på de personliga och ekonomiska uppoffringar, som kunna göras för krigsbildningen och för anskaffande af alla till utrustningen hörande materiella föremål, jemte tillräckligt antal befäl.

Dernäst måste den väntade fiendens antagliga styrka tagas i betraktande.

Ur sistnämnda synpunkt bör Sveriges aktiva armé kunna uppbringas till en sådan styrka, att den, jemte Norska arméen, med grundadt hopp om framgång, kan upptaga striden med den fiendtliga hufvudstyrkan.

Ingen fiende torde i anseende till de svårigheter, underhållet i vårt land erbjuder, på ett ställe kunna samla mera än högst 100,000 man. Till åtminstone denna styrka måste således den aktiva arméen, jemte den Norska, kunna uppbringas. Om man antager att Norges till Sverige öfverförda stridskrafter uppgå till en styrka af 15,000 till 20,000 man, äfvensom att Svenska arméen, i följd af ett väl ordnad ortförsvaret, ej i väsentlig mån behöfver splittras, skulle dess styrka följaktligen böra utgöras af mellan 80,000 och 90,000 man. Af dessa skulle 50,000 eller 60,000 man kunna räknas till den mindre krigsfoten eller liniens första uppåd, samt återstoden utgöra dess andra uppåd.

För så vidt likväl denna armé skall kunna bibehålla sin ursprungliga storlek och i längden motväga fiendens ofvan antagna styrka, måste den, enligt hvad nyss nämndes, kunna påräkna beständig tillgång till ersättning för lidna förluster. Och på det detta skall kunna ske äfven under ett längre fälttåg, torde ersättningstrupperna böra uppgå till åtminstone halfva

antalet af aktiva arméens styrka vid hvarje krigsfot, således från 25,000 till 45,000 mans styrka.

Men om äfven en öfverlägsen fiende ej på ett ställe förmår samla mer än ofvan antagna styrka, kan han dock använda sina öfverskjutande stridskrafter till företag mot landets aflägsna delar, hvilka ligga utom den aktiva arméens verkningskrets. Och som Sverige saknar fästningar till dessa aflägsna landsdelars skydd, måste de, om den aktiva arméen ej för mycket för detta ändamål skall splittras, försvaras af särskilda, därför inom hvarje särskild ort organiserade afdelningar. Detta ortförsvar bör likväl öfverallt vara så starkt, att det med hopp om framgång kan motstå fiendens afdelningar. Dess första uppbåd torde derföre ej böra vara mycket svagare än den aktiva arméen samt således böra räkna omkring 70,000 till 80,000 man. Andra uppbådet, hufvudsakligen afsedt för fältarbeten, kan deremot vara något svagare, omkring 50,000 man. Öfverhufvud tjenar till intet att i landstormen intaga flera åldersklasser af värnepligtige, än man kan nödortfigt organisera, beväpna och förse med befäl.

Åvägbringandet af den styrka, arméens särskilda beståndsdelar enligt ofvan framställda åsikter skulle hafva, d. v. s. dess *sammansättning*, kan ske på följande sätt.

Vanligtvis har man hittills antagit, att hvar och en af de nuvarande beväringssklasserna — under förutsättning att beväring ej mera afses för sjöförsvaret — i medeltal skulle räkna omkring 20,000 man, hvilken styrka naturligtvis ökas i jembredd med befolkningens tillväxt. Antager man likväl att en strängare utgallring af krigsduglige måste ske, då ingen större stamtrupp förefinnes, så torde åldersklassernas styrka böra beräknas något lägre, hvarjemte äfven den årliga afgangen bör beaktas. Chefen för Landt-försvars-departementet har i sitt memorial af den 31 December 1868 i detta hänseende gjort följande kalkyl, hvilken äfven lägges till grund för nedanstående beräkningar.

Första klassen	19,000 man.
Andra och tredje hvardera	18,500 »
Fjerde och femte »	18,000 »
Sjette och sjunde »	16,000 »
Ättonde, nionde och tionde	14,000 »
De tio följande	10,000 »

Dessa 20 åldersklasser blifva tillräckliga att åt hvar och en af arméens beståndsdelar gifva den ofvan föreslagna styrkan. Deras fördelning på nämnda beståndsdelar sker enligt följande grunder.

Till en början antages, att ingen värnepliktig vid arméens mobilisering får ingå i linien, som ej erhållit nödortfigt rekrytbildning. Deremot

kunna ersättningstrupperna utgöras af sådant manskap, som erhållit jemförelsevis mindre eller ingen rekrytbildning, men hvilkas inöfning börjar vid arméens mobilisering och, i mån af behof, fortgår under krigets lopp. Då detta naturligtvis blir fallet med de yngsta årsklasserna, så böra dessa utgöra arméens ersättningstrupper.

I sammanhang härmed står en annan fråga, nemligen vid hvilken ålder värnepligten bör vidtaga. Vanligtvis anses våra beväringssynglingar vid fyllda 20 år i fysiskt hänseende ännu ej så utbildade, att de kunna uthärda fältlivets ständiga ansträngningar. I Danmark och Norge har man äfven framflyttat beväringssåldern till fyllda 22 år. Härmed följer dock den olägenheten, att de värnepligtige kvarhållas i linien till en ålder, då de allt mera blifva bundne vid sina yrken samt nödvändige för familjens underhåll. En dylik framflyttning af beväringssåldern torde dock hos oss blifva mindre behöflig, om man t. ex. antager *de trenne yngsta klasserna* till rekryt- och ersättningstrupper, äfvensom att af dem den äldsta, såsom den i fysiskt och militäriskt hänseende mest utbildade, först inkallas i depoter, och derefter den andra. Dessa båda klasser skulle, enligt ofvanstående beräkning, tillsammans utgöra 37,000 man, och således enligt regeln vara tillräcklige att fylla behovet af ersättningstrupper. De fall, då den första klassen behöfde utgå, torde således blifva temligen sällsynta. Och härigenom torde beväringssålderns framflyttning blifva mindre nödvändig, ehuru man bör hoppas att ökade kroppsöfningar hos landets ungdom skola medföra en tidigare och förbättrad fysisk utbildning, hvarigenom olägenheterna af de yngsta beväringssålderns användande i fält förminskas.

För att gifva linien eller aktiva arméen den erforderliga styrkan, erfordras de 5 derefter följande klasserna, nemligen *den fjjerde, femte, sjette, sjunde och åttonde*, utgörande tillsammans 82,000 man. I hvilket förhållande dessa klassers värnepligtige skola införlifvas med specialvapnen, skall längre fram föreslås. Här må blott nämnas, att i nämnda siffra 6,000 man värnepligtige befäl, underbefäl och spel äro införlifvade. De tre yngre klasserna, som tillsammans räknas 52,000 man, antagas med de värfvade delarne af specialvapnen kunna afgifva en mindre krigsfot af minst 60,000 man. Läger man härtill de tvänne öfriga klasserna, eller 30,000 man, så uppkommer den större krigsfoten med minst 90,000 man.

Hvad slutligen beträffar landstormen, så erfordras, för att fylla dess första uppbåd, 7 åldersklasser, nemligen *de nionde, tionde, elfte, tolfte, trettonde, fjortonde och femtonde*, hvilka tillsammans enligt ofvanstående beräkning skulle utgöra 78,000 man. För landstormens andra uppbåd återstå sedermera de 5 sista åldersklasserna eller 50,000 man. Då likväl bland ersättningstrupperna allt för tillfället ej användt manskap är skyldigt att

ingå i landstormens första uppbåd, och inom andra uppbådet allt arbetsfört, ehuru icke krigsdugligt manskap, så blir landstormen i sjelfva verket vida starkare.

Bilaga VII.

Linien utgöres af stam och beväring; arméens öfriga delar allenast af beväring. Vid linien har likväl allenast kavalleriet, artilleriet och ingenjörkorpsen stamtrupp, infanteriet deremot blott en stark befälskader. Vid kavalleriet utgöres hela linien af stamtrupp; vid artilleriet och ingenjörkorpsen allenast delar deraf.

Lyckas man, på sätt ofvan föreslaget är, lösa frågan om den ekonomiska krigsbördans jemna fördelning och genom indelningsverkets upphäfvande möjliggöra värnepligtens behöfliga utsträckning, så blir nästa fråga: om arméen fortfarande skall bestå af stamtrupp och beväring, samt om i följd deraf i indelta arméens ställe en lika stor stam bör nybildas; eller om den allenast skall utgöras af beväring med befälskader; eller om den möjligen bör sammansättas efter ett blandadt system, det vill säga af beväring med en mindre stamtrupp?

Frågan om stamtrupp eller icke stamtrupp står i nära sammanhang med en annan, nemligen huru stor utsträckning man tror sig kuuna gifva åt den *personliga krigsbördan*, och särdeles åt den del deraf, som afser de värnepligtiges öfningar. Kan man åt samtliga krigsduglige värnepligtige gifva en tillräcklig krigsbildning, då behöfves naturligtvis ingen stamtrupp. Men kan man det icke, då får frågan ett annat utseende.

Skälet, hvarföre man ej åt alla krigsduglige skulle kunna gifva tillräcklig öfning, ligger deruti, att under öfningstiden allt för många armar dragas från öfriga näringar, d. v. s. allt för många dagsverken gå förlorade, hvarjemte direkta kostnader uppstå genom de värnepligtiges underhåll och instruktion under öfningstiden. Detta skäl erhåller en ökad vikt i ett land som Sverige, med en fattig och i förhållande till ytan föga talrik befolkning, som under ett strängt klimat af en karg natur måste söka sitt uppehälle.

Deremot anser man, att krigsbildningen kan förkortas, om man har en mindre, men väl öfvad stamtrupp, i hvars leder de värnepligtige kunna införlifvas. Med stamsystemet anses vidare följa den fördelen, att åt arméen

gifva en stomme af krigare, som tjena så länge, att de uppnå mannaåldern — då beväringarméerna mest bestå af ynglingar — samt under denna tid kunna tillegna sig, utbilda och fortplanta den grundligare krigsbildning och disciplin, som med nutidens ökade fordringar på krigsduglighet äro så nödvändiga för arméers sammanhållning.

Mot stamprincipen anföres att en stående armé, huru den än må vara sammansatt, aldrig upphör att vara farlig för folkfriheten, att en sammanblandning af stamtrupp och beväring i socialt och militäriskt hänseende ej är fördelaktig, att inom en stående armé alltid utvecklar sig en viss kastanda äfvensom pedanteri vid öfningarne o. s. v.

Låtom oss emellertid antaga, att skälen *mot* stamprincipen icke äro grundade, men deremot de *för* densamma giltiga, hvarföre svenska arméen bör bestå af stamtrupp och beväring. Nästa fråga blir då, huru den stam bör vara beskaffad, som skall sättas i stället för den småningom afgående indelta arméen.

Man har i detta hänseende flera utvägar att välja på. Stammen kan nemligen *anskaffas* (rekryteras) dels genom lagens tvång, då den utlottas bland de värnepligtige, dels genom frivillig anvärfning. Den kan *krigsbildas* dels i garnison, dels i läger. Den kan slutligen *förläggas*, dels i städernas kaserner, dels i bostäder på landet, vare sig på allmän eller på soldatens enskilda bekostnad.

Hvardera af dessa systemer har sina fördelar och olägenheter.

I afseende på anskaffningen, är klart att *utlottningen* lemnar en säkrare tillgång än *värfringen* eller det frivilliga åtagandet, som kanhända icke alltid kan påräknas vara lika gifvande. Å andra sidan är likväl otvifvelaktigt, att den frivilliga krigstjensten är vida att föredraga framför den tvungna. Dertill kommer, att den svenska befolkningen alltid visat en bestämd motvilja mot lottning, och i allmänhet mot hvarje olika fördelning af den personliga krigsbördan. Vill man således hafva en stam, torde den följaktligen böra vara värfvad.

I afseende på krigsbildningen torde fördelarne af utbildningen *i garnison* eller *i läger* kunna anses motväga hvarandra. Den i läger medför ett lefnadssätt, som är mera härdande och öfverensstämmande med fältlifvets fordringar, än den i garnison. Den förra kan likväl hos oss af nationalekonomiska och klimatiska skäl blott fortgå under en kortare tid, då den sednare deremot utan afbrott kan fortsättas året om, hvarföre den i allmänhet anses vara omsorgsfullare.

Sammalunda är likväl ej förhållandet med stamtruppens *förläggning*. Man kan nemligen svårligen neka, att dess *kasernering* under en längre tid

tid i städerna medför stora olägenheter i socialt, politiskt och ekonomiskt hänseende. Ty sedan dess krigsbildning är fullbordad, måste den med stora kostnader underhållas hela året om — såvida den ej delvis för någon tid permitteras — utan att dess arbetskraft kommer de fredliga näringsarne till godo, hvarjemte ungarlivvet lätteligen alstrar osedlighet samt afsöndringen i kaserner föder mindre vänliga känslor mot andra folkklasser. Härtill torde slutligen kunna läggas de högst betydliga kostnaderna för nybyggnaden och underhållet af ett större antal kaserner, till hvilkas bestridande medel så mycket mindre torde kunna förväntas, som sympatierna för värfvade och garnisonerade trupper i allmänhet äro ganska ringa.

Återstår således allenast att förlägga den värfvade stammen på landsbygden. Det var detta, som Försvars-utskottet vid 1867 års riksdag föreslog. Man föreställde sig, att stamsoldaterna, liksom de nuvarande indelta, fördelade i bostäder öfver hela landet och under befälets uppsigt vistande bland öfriga medborgare, skulle mellan lägeröfningarne kunna egna sig åt fredliga yrken, förvärfva en del af sin bergning, blifva nyttiga samhällsmedlemmar och goda familjefäder samt sålunda utgöra passande ledare för öfrige värnepligtige. Man ville försöka att bibehålla indelningsverkets fördelar med undvikande af dess förnämsta olägenhet — den ekonomiska krigsbördans ojemna fördelning.

Förslaget strandade likväl på svårigheten att utan allt för stora och ojemnt fördelade kostnader anskaffa bostäderna, samt torde numera knappast kunna återupptagas med någon utsigt till framgång. Man föreslog nemligen, att bostäderna skulle anskaffas af kommunerna, såväl å land som i stad. Men då rote- och rusthållare svårligen kunde tvingas att utan ersättning härtill upplåta sina torp, och då kostnaderna för kommunerna att bygga nya bostäder antogos blifva allt för stora, hvarjemte det visade sig nästan omöjligt att så jemnt fördela dem, att ej förnämsta bördan dock kom på fastigheterna, under det annat kapitalvärde skonades — rönte förslaget ringa sympatier och förföll alldeles.

Emellertid återstår dock såsom sista utvägen, att förlägga den värfvade stammen på landsbygden, men låta soldaterna sjelfva förse sig med bostäder, liksom förhållandet är med de indelta regementen, som icke hafva torp, såsom t. ex. Dalregementet och de skånska fotregementena. Och för denna utväg har äfven en och annan röst höjt sig. Detta förläggningssätt kan visserligen användas vid ett och annat regemente, då hela den öfriga armén har torp. Men skall den tillämpas för hela hären, så är fara värdt, att landet öfversvämmas med en lös befolkning, som saknar fasta bostäder och i följd deraf i allmänhet den stadga,

som utgör en af den indelta soldatens bästa egenskaper och för hvars skull man just så länge fördragit de olägenheter, som eljest vidlåda indelningsverket. Äfven denna utväg torde således vid närmare betraktande icke vara lämplig.

Men härmed äro äfven de former uttömda, under hvilka man kan tänka sig en stamtrupp organiserad. Indrager man indelta armén, och sedermera ej lyckas bilda någon utlottad stam, ej heller någon värfvad, vare sig förlagd i garnison i städerna eller i bostäder på landet, då måste man afstå från systemet med stamtrupp samt besluta sig för något af de båda öfriga sätten för arméns sammansättning.

Här inträder nu åter frågan, om man ej kan gifva samtliga krigsduglige värnepligtige den tillräckliga krigsbildningen. Då denna fråga närmare utredes i bilagan XVI, må i öfrigt till densamma hänvisas, men här blott resultatet omnämnas, nemligen att åt *infanteriet* den behöfliga krigsbildningen under der gjorda förutsättningar synes kunna beredas, utan allt för stora kostnader i förlorade dagsverken eller direkta utgifter. Vid nämnda vapen torde derföre ingen annan stam behövas, än en stark befälskader. Detsamma blir dock icke fallet med specialvapnen, hvarföre vid dem stamtrupp blifver behöflig. Denna stamtrupp bör vid *kavalleriet*, i anseende till de stora fordringar man nu har på detta vapens verksamhet och dess deraf följande långa utbildningstid, utgöra hela den styrka, som vid arméns mobilisering utgår i linien. Men vid *artilleriet* och *ingeniörtruppen* äro ej alla befattningar af den vikt, att de fordra en längre utbildningstid. Vid dem kan man således utan olägenhet nöja sig med en mindre stamtrupp, under det återstoden uttages bland de värnepligtige. För artilleriet är derföre en lika stor stamtrupp som den närvarande föreslagen, och för ingeniörtruppen en något större, allt under förutsättning af en väsendtligt ökad värnepligt.

I afseende på värfvade truppersnas förläggning uppkommer genom detta systems åtföljande någon ökad kostnad för kasertering. Kaserner finnas visserligen för artilleriet och ingeniörtruppen, men blott för 1,000 man af kavalleriet. För återstående 2,500 man skulle således behövas nya kaserner, hvarvid dock bör ihågkommas, att ena fotgardets kasern blefve ledig, om detsamma, enligt hvad föreslaget är, indroges.

Detta likvisst under den förutsättning, att hela kavalleriet året om skulle ligga i garnison. Men antager man, enligt förslaget § 16, att kavalleriets stamtrupp mellan öfningstiderna i vidsträckt mån permitteras och stamhästarne utackorderas, så behöfves i sjelfva verket vid hvarje kavalleriregemente kaserner blott för den styrka, som ständigt ligger i garnison. Vi återkomma till denna fråga vid bilagan IX, som närmare rör kavalleriet.

Om en jemnare fördelning af specialvapnens förläggning ifrågasättes, för att derigenom underlätta mobiliseringen, uppstår derigenom äfven någon ökad kasernkostnad.

Bilaga VIII.

Infanteriets organisation.

Infanteriet indelas i 25 brigader, hvardera med 4 linie- och 1 reservbataljonskadrer, den sistnämnda afsedd för ersättningsmanskapets utbildning vid inträffande krig. Liniebataljonernas antal blir följaktligen 100, deruti 4 på Gotland inbegripna. Dessutom finnes 1 gardesbataljon på 800 man, hvilken är förlagd i Stockholm och tjenstgör såsom ständig korpralskola.

De 96 liniebataljoner, som finnas på fastlandet, indelas på följande sätt efter befolkningens täthet i brigader, hvarvid må nämnas, att befolkningen beräknas efter 1868 års uppgifter, då 1 bataljon kommer på omkring 43,000 innevånare.

Brigad	Bataljon	Län	Befolkning
Westerbottens	{	2 Norrbottens	75,781.
		2 Westerbottens	89,237.
Jemtlands	{	2 Jemtlands	70,082.
		2 Wester-Norrlands	131,019.
Helsinge	{	1 Wester-Norrlands	
		3 Gefleborgs	
Dahl	{	4 Kopparbergs	176,375.
Uplands	{	2 Upsala	98,879.
		2 Stockholms	130,312.
Stockholms	{	1 Stockholms	
		3 Stockholms stad	
Westmanlands	{	3 Westerås	112,824.
		1 Örebro	166,712.
Nerikes	{	2 Örebro	
		2 Wermlands	
Wermlands	{	4 Wermlands	(se ofvan)
Södermanlands	{	1 Örebro	
Östgöta	{	3 Nyköpings	256,840.
		4 Östgöta	
Smålands	{	2 Östgöta	236,503.
		2 Calmar	
Calmar	{	4 Calmar	185,288.
Jönköpings	{	4 Jönköpings	

Brigad	Bataljon	Län	Befolkning	
Kronobergs	4	Kronobergs	163,548.	
Blekinge	{	3	Blekinge	127,681.
		1	Christianstads	} 223,912.
Christianstads	{	2	Christianstads	
		2	Malmöhus	} 313,315.
Malmöhus	4	Malmöhus		
Skånska	{	1	Malmöhus	} (se ofvan)
		2	Christianstads	
Hallands	{	1	Hallands	} 127,873.
		2	Hallands	
Bohusläns	{	2	Bohusläns	} 230,054.
		3	Bohusläns	
Elfsborgs	{	1	Elfsborgs	} 282,546.
		4	Elfsborgs	
Westgöta	{	2	Elfsborgs	} 243,787.
		2	Skaraborgs	
Skaraborgs	{	4	Skaraborgs	} 243,787.
		4	Skaraborgs	
	96	Bataljoner	4,119,051.	
Gotlands befolkning			54,029.	

Klart är, att denna fördelning utan olägenhet möjligtvis skulle kunna ske på annat sätt, äfvensom att åtskilliga jemkningar med länens gränshärader och gränssocknar måste göras.

För närvarande finnas 19 indelta regementen på 2 bataljoner och 5 korpser på 1 bataljon, således 43 bataljonsstammar. Om hvar och en af dessa utsväller till 2, så erhållas 86; iakttages samma förfarande med 3 gardesbataljoner, Wermlands jägare och Wester-Norrlands beväringbataljon (jemte Hallands), så erhållas de 10 återstående bataljonsstammarne. Det oaktadt återstår 1 för gardesbataljonen. Truppen vid det ena fotgardesregementet jemte Wermlands jägare indrages, i mån af skeende afgang, från och med åttonde året af öfvergångstiden. Bataljonsstammarne till reservbataljonerna bildas efterhand af det äldsta befälet. Så fort allmänna värneplikten blifvit införd, börjas utbildningen af det värnepliktiga befälet, på sätt nedan föreslås.

Om man från första beväringklassen drager omkring 1,500 man för specialvapnen och vidare antager, att dessa förminskas i ungefärligen samma förhållande, som beväringklasserna, samt derpå fråndrager de senare samma belopp, så erhåller man den styrka, som för hvarje klass sedermera återstår för infanteriet, enligt följande beräkning:

Bev.-klass.		Spec.-vapen.	Återstår.
Första	19,000	1,500	17,500.
Andra	18,500	1,400	17,100.
Tredje	18,500	1,400	17,100.
Ers.-trupper	56,000	4,300	51,700.
Fjerde	18,000	1,300	16,700.
Femte	18,000	1,300	16,700.
Sjette	16,000	1,200	14,800.
Första uppb.	52,000	3,800	48,200.
Sjunde	16,000	1,200	14,800.
Åttonde	14,000	1,100	12,900.
Andra uppb.	82,000	6,100	75,900.

Afdrager man från infanteristyrkan i hvarterda uppbådet det som inom samma åldersklasser kan komma på Gotlands nationalbeväring (1,285 procent) och delar återstoden med 96, så erhåller man styrkan för hvarje bataljon inom första uppbådet till omkring 500 man samt inom andra uppbådet till närmare 800 man — allt inberäknadt det värnepligtiga befålet, men oberäknadt det fasta befålet. Brigadens styrka inom första uppbådet blir således omkring 2,000 man och inom andra omkring 3,200 man. Bataljonernas styrka i första uppbådet representerar äfven den högsta styrka, de erhålla under fredsöfningarne.

För närvarande kan man anse, att vid mobilisering befäl finnes för ett infanteri af omkring 40,000 man, jemte något derutöfver till inöfvande af en depôtbataljon. Hvad som ytterligare erfordras, är således befäl för en nära på dubbelt så stor styrka — för 4 bataljoner per regemente i stället för 2 — jemte fulltaligt befäl för reserv- eller depôtbataljonen. Att kunna anskaffa allt detta befäl såsom fast, vore visserligen mycket önskligt, men torde svårligen låta sig göra med anledning af de stora kostnaderna. Man måste derföre nöja sig med att i någon mån öka det fasta befålet, men försöka utbilda det öfriga bland de värnepligtige, på sätt nedan skall föreslås.

I sammanhang härmed synes den förändring böra vidtagas, att underofficersgraden, i dess nuvarande mening, indrages. En stor del af densamma sysselsattes nästan uteslutande såsom kompanichefens biträden vid skrifning och räkenskapsföring. Skall infanteriet, enligt föreliggande förslag, sammansättas allenast af beväring, äfvensom densamma i större eller mindre mängd ingå i de andra vapnen, så komma dessa skrifvares tid ännu mera än hittills att upptagas af rulleföring och redovisning för de många klasserna, och de kunna då ännu mindre än hittills påräknas för annan tjänstgöring. Må de derföre afskiljas och bilda en korps för sig.

Hvad de öfriga underofficerarne beträffar, så synas de ingalunda outhärliga, hvarken vid den inre tjänstgöringen eller under öfningarne. Intet enda af deras åligganden är af den beskaffenhet, att det ej kan skötas af korporaler, isynnerhet om de senares militära bildning något ökas. I de flesta utländska arméer bära underofficerarne gevär och äro i sjelfva verket intet annat än en sorts högre korporaler. Hos oss utgöra de en obehöflig mellangrad, hvarföre deras ställning äfven är så obehaglig, att förmodligen så väl de sjelfva, som officerarne, skulle anse såsom en välgerning, om den på något sätt blefve ändrad. Vill man hafva tillräckligt antal officerare, så synes nödvändigt att åt hela den folkklass, ur hvilken för närvarande underofficersgraden rekryteras, lemna tillgång till åtminstone lägsta officersgraden. Och torde härför finnas så mycket mera skäl, som sistnämnda grad, enligt hvad längre fram skall föreslås, måste fyllas med värnepligtige, på hvilkas militäriska och humanistiska vetande man ej får ställa allt för höga fordringar. Under dylika förhållanden synes äfven billigt, att skrifvarne, på hvilka lika stora fordringar, fast i en annan riktning, måste göras, erhålla samma rang.

Infanteriets befälskader blir dels *fast*, dels utbildad bland de värnepligtige för att utgöra reservbefäl; till det senare räknas äfven alla vicekorporaler. Alla fasta korporaler antagas fullt utbildade till instruktörer.

Inom kompaniet blir fast befäl

- 1 Kapten och kompanichef.
- 1 Löjtnant.
- 1 Fanjunkare (skrifvare).
- 8 Korporaler.
- 1 Trumslagare.
- 1 Hornblåsare.

Bland de värnepligtige utbildas

- 3 Underlöjtnanter.
- 1 Reservskrifvare.
- 1 Reservtrumslagare.
- 1 Reservhornblåsare.
- 8 Reserv- eller vicekorporaler.

Vid depôt-kompanierna äro fasta

- 1 Kapten och kompanichef.
  - 1 Fanjunkare.
  - 8 Korporaler,
- och värnepligtige,
- 1 Reservlöjtnant.
  - 3 Underlöjtnanter.

- 1 Reservskrifvare.
- 8 Vicekorporaler.
- 2 Reservtrumslagare.
- 2 Reservhornblåsare.
- Vid bataljons-staben äro fasta.
  - 1 Major och bataljonschef.
  - 1 Löjtnant och adjutant.
  - 1 Bataljons-skrifvare.
  - 1 Gevärshandtverkare.
- Vid reservbataljonen finnas
  - 1 Major och bataljonschef (fast),
  - 1 Reservlöjtnant och adjutant.
  - 1 Reservbataljons-skrifvare.
  - 1 Reservgevärshandtverkare.
- Vid brigadstaben finnas
  - 1 Öfverste och brigadchef.
  - 1 Kapten och brigadadjutant (första).
  - 1 Löjtnant och brigadadjutant (andra).
  - 1 Underlöjtnant och brigadadjutant (tredje).
  - 1 Brigadväbel.
  - 1 Brigadtrumslagare.
  - 8 Fältmusikanter.
  - 1 Brigادلäkare.
  - 1 Auditör och brigadskrifvare.
  - 1 Intendent.
  - 1 Förrådsvaltare.
  - 1 Musikdirektör.

Den öfriga läkare- äfvensom själavården fullgöres såväl i fred som krig af läkare och prester på grund af den allmänna värneplikten, enligt särskilda föreskrifter och mot särskildt arvode; under fred är hvarje läkare skyldig att tjenstgöra lika lång tid, som öfningarne vara för öfriga värnepligtige.

Enligt ofvanstående förslag, skulle brigadens befälskader komma att utgöras af

	Vid	Komp.	Lin.-bat.	Res.-bat.	Brigad.
Öfverste och brigadchef	—	—	—	—	1.
Kapten och brigadadjutant	—	—	—	—	1.
Löjtnant och brigadadjutant	—	—	—	—	1.
Underlöjtnant och brigadadjutant	—	—	—	—	1.
Brigadväbel.....	—	—	—	—	1.
Transpört	—	—	—	—	5.

	Vid Transport	Komp.	Lin.-bat.	Res.-bat.	Brigad.
Brigadtrumslagare.....	—	—	—	—	5.
Fältmusikanter.....	—	—	—	—	1.
Brigadläkare.....	—	—	—	—	8.
Auditör.....	—	—	—	—	1.
Intendent.....	—	—	—	—	1.
Förrådsförvaltare.....	—	—	—	—	1.
Musikdirektör.....	—	—	—	—	1.
Major och bataljonschef.....	—	—	1	1	5.
Löjtnant och adjutant.....	—	—	1	—	4.
Reservlöjtnant och adjutant.....	—	—	—	1	1.
Bataljons-skrifvare.....	—	—	1	—	4.
Reservbataljons-skrifvare.....	—	—	—	1	1.
Gevärshandverkare.....	—	—	1	—	4.
Reservgevärshandverkare.....	—	—	—	1	1.
Kapten och kompanichef.....	1	4	4	4	20.
Löjtnant.....	1	4	—	—	16.
Reservlöjtnant.....	—	—	—	4	4.
Underlöjtnant.....	3	12	12	12	60.
Skrifvare.....	1	4	4	4	20.
Reservskrifvare.....	1	4	4	4	20.
Korporaler.....	8	32	32	32	160.
Vicekorporaler.....	8	32	32	32	160.
Trumslagare.....	1	4	—	—	16.
Reservtrumslagare.....	1	4	8	8	24.
Hornblåsare.....	1	4	—	—	16.
Reservhornblåsare.....	1	4	8	8	24.
Summa	27	112	112	112	579.

Timmermän, sjukvårdssoldater, tross-soldater och trosskuskar utbildas bland de värnepligtige. Likaså skarpskyttar. Då hvarje kompani har 2 korporaler och 2 vicekorporaler öfvertalige, bör bland dessa instruktörer för nämnda befattningar kunna påräknas. Stamkorporalerna antagas tillika vara troppchefer vid de få tillfällen, då sådana behövas.

Sammanräknar man de fasta befälskadreerna, så komma de vid hela infanteriet att utgöras af:

Öfver-

		Nu finnas.
Öfverstar och brigadchefer	25.	27 *)
Kaptener och brigadadjutanter	25.	27.
Löjtnanter och brigadadjutanter	25.	—
Majorer och bataljonschefer	125.	69.
Löjtnanter och bataljonsadjutanter	100.	50.
Kaptener	500.	280.
Löjtnanter	400.	368.
Underlöjtnanter	—	198.

Officerare summa 1,200. 1,019.

Ytterligare erfordras följaktligen 181 officerare, hvilka skola tagas dels från kavalleriet, dels från marinregementet, dels nytillsättas.

Af fasta skrivvare skulle finnas:

Bataljons-skrivvare	100.
Kompaniskrivvare	500.
Brigadväblar	25.

Summa 625.

Nu finnas 877 underofficerare.

Af fast spel skulle finnas:

Brigadtrumslagare	25.
Fältmusikanter	200.
Trumslagare	400.
Hornblåsare	400.

Summa 1,025.

För närvarande finnas 1,183 man spel, hvaraf 275 med lön och 908 i nummer.

Af fasta korporaler behövas 4,000. Det närvarande antalet uppgår till 1,184, förutom lika många vicekorporaler.

Tillsammans skulle fasta befälsstammen således utgöras af

Officerare	1,200.
Skrivvare	625.
Spel	1,025.
Korporaler	4,000.

Summa 6,850.

Läkare	25.
Auditörer	25.

Transport 6,900.

*) Inbegripne 4 öfverstelöjtnanter och korpschefer.

	Transport	6,900.	
Intendenter	.....	25.	
Förrådsförvaltare	.....	25.	
Musikdirektörer	.....	25.	
Gevärshandverkare	.....	100.	
		<u>7,075.</u>	
Den af värnepligtige bildade kadern utgöres af:			
Brigadadjutanter	.....	25.	
Bataljonsadjutanter	.....	25.	
Reservlöjtnanter	.....	100.	
Underlöjtnanter	.....	1,500.	
		<u>1,650.</u>	
Reservbataljons-skrifvare	.....	25.	
Reservkompaniskrifvare	.....	500.	
		<u>525.</u>	
Reservtrumslagare	.....	600.	
Reservhornblåsare	.....	600.	
		<u>1,200.</u>	
Reserv- eller vicekorporaler	.....	4,000.	
Tillsammans räknar den värnepligtiga kadern således		7,375	personer.
och den fasta	.....	<u>7,075</u>	»
		Summa	14,450 personer,

förutom läkare, prester, handverkare och så vidare.

I afseende på infanteriet bör slutligen iakttagas, att det fasta befälet enligt regeln bör inom brigadens, och om möjligt inom bataljonens och kompaniets stånd; detta gäller särdeles kaptenen, skrifvaren och korporalerna. Så vidt möjligt bör äfven manskapet inom samma kompani höra till visst härad eller område, och detta inom alla 20 beväringssklasserna. För rulleföring, redovisning, befintlighet och flyttning med mera dylikt utfärdas särskilda föreskrifter. Rulleföringen verkställles af liniebefälet både för linietrupporna och ersättningsmanskapet; af landstombsbefälet för det landstormen tillhörande manskapet.

All militärundervisning i skolor, liksom all instruktion i målskjutning, bestrides af kompanibefälet utan särskildt arfvode. Till fast befäl vid depôtbataljoner tages det äldsta befälet.

Bilaga IX.

Kavalleriets organisation.

Kavalleriet är ett dyrbart vapen, hvaraf ingen armé bör hafva mera, än som är just jemnt och nått nödvändigt. Dess taktiska betydelse har dessutom minskats i jemnbredd med eldvapnens utveckling. Särskildt har detta varit fallet under de senaste krigen, i följd af snabbeldens utomordentliga och hastiga utveckling. Man kan säga, att vapnet derigenom blifvit nästan förvisadt från slagfälten; åtminstone kan det derstädes blott undantagsvis användas. Och för öfrigt är det hufvudsakligen hänvisadt till förpost-, bevaknings- och ordonnanstjensten. Men äfven för densamma inskränkes dess användande i länder med mycket genomskuren, bruten och skogig terräng, såsom Sverige. Huru stora de kavallerimassor än må vara, öfver hvilka en blifvande fiende möjligen kan disponera, så läser den del deraf, som kommer till vårt land, ej blifva särdeles betydlig, om man betänker svårigheterna att öfverskeppa och underhålla någon större styrka af vapnet.

Knappast någon armé i Europa synes följaktligen kunna hjälpa sig med så litet kavalleri, som den svenska, särdeles om med densamma allenast afses försvar i eget land, och ej krig i främmande länder. Och som de flesta öfriga arméer på senare tider betydligt minskat kavalleriets styrka, torde äfven hos oss någon nedsättning af detta kostsamma vapen kunna ske, utan att fäderneslandets försvar därför i ringaste mån blottställas. I Norge utgör kavalleriet $\frac{1}{17}$ (1,070 man på 18,000) af den mindre krigsfoten, hvilken likvisst blott uppgår till 1 procent af befolkningen; uppginge Norska arméen, som här är föreslaget, till öfver 2 procent af befolkningen, så utgjorde det allenast $\frac{3}{4}$ af dess styrka. I Danmark uppgår kavalleriet till $\frac{1}{17}$ af den mindre krigsfoten (1,280 man på 22,000), men blott till $\frac{1}{17}$ af den större (1,900 man på 42,000). Det Schweitziska kavalleriet uppgår blott till $\frac{3}{10}$ af arméens styrka. Till och med i Ryssland utgör det blott $\frac{1}{15}$ af arméens styrka, och i Österrike $\frac{1}{15}$ af infanteriets styrka. I Finland, som har en med Sverige likartad terräng, utgjorde kavalleriet 1808 allenast $\frac{3}{4}$ af arméens styrka. I Italien, som äfven har en genomskuren terräng, utgjorde Österrikiska kavalleriet 1866 allenast $\frac{3}{15}$ (2,800 man på 71,000) och det Italienska allenast $\frac{1}{2}$ (11,460 man på 255,000) af arméens styrka.

På grund af hvad ofvan är anfördt, föreslås således en nedsättning af kavalleriets styrka, som för närvarande, alla charger inbegripna, uppgår

till 4,956 personer, till 4,004 personer, d. v. s. till $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af arméens största krigsfot, då densamma antages till omkring 90,000 man. Kavalleriet bör för öfrigt delas i 35 sqvadroner, hvaraf 32 indelade på 8 regementen, 2 i Norrland och 1 på Gotland. För hvarje kavalleriregemente bör för öfrigt finnas befäl till en depotsqvadron och för Norrlands kavalleri till en depotafdelning.

Om specialvapnen skulle sammansättas af värnepligtige, så borde dessa undergå betydligt förlängda öfningar i förhållande till dem vid infanteriet, kanhända dubbelt eller tredubbelt så långa. Men detta skulle strida mot den viktiga grundsats, som under alla förhållanden måste upprätthållas, nemligen att den personliga krigsbördan för alla bör vara lika. Stora svårigheter yppa sig dessutom att finna en fullt rättvis grund, enligt hvilken värnepligtige skola utväljas för specialvapnen. I de flesta europeiska länder, isynnerhet der utlottningsystemet är rådande, följer man i detta hänseende längden, godtycket eller lottens slump.

Dessa grunder äro likväl alla lika orättvisa. Skall man äfven i detta fall tillämpa den för alla lika värnepligtens grundsats, så böra inga andra tilldelas specialvapnen, än de som dertill frivilligt anmäla sig. Men i anseende till öfningarnes långvarighet synes på detta sätt ej det tillräckliga antalet värnepligtige kunna erhållas, annat än mot en betalning, som är nog stor att locka dem och att ersätta den förlorade tiden. Denna utväg ligger dock så nära *värffningen*, hvilken just består i ett frivilligt åtagande mot vissa fördelar, att båda sammanfalla till en.

Emellertid äro icke *alla* befattningar vid specialvapnen så svårlärda, att dertill erfordras en längre öfningstid, än vid infanteriet. I allmänhet torde detta blott vara fallet med dem, som förutsätta skicklighet i ridkonsten och vana vid hästars skötsel, eller ock någon särskild teknisk färdighet. Ty det kan ej vara svårare för kavalleristen att lära sig sköta sabel och pistol, eller för artilleristen att lära sig rigta, viska och ladda sin kanon, än för infanteristen att begagna sitt gevär.

Värffningen torde derföre i främsta rummet böra tagas i anspråk för hela det kavalleri, som vid ett krigsutbrott skall utgå i första linien; de värnepligtige utbildas för detta vapen blott såsom ersättningsmanskaper och särdeles i ridning. För artilleri- och ingeniörvapnen torde deremot blott en del af manskapet böra vara värffvadt, under det såväl den öfriga delen som ersättningsmanskaper uttages bland värnepligtige. Sålunda kunna alla värnepligtige, hvilka vapen de än tillhöra, erhålla lika öfningstid.

Äfven vid kavalleriet indragas de underofficerare, hvilka ej behövas såsom skrifvare; deremot fördubblas underlöjtnanternas och korporalernas

antal på squadron. Musikkorpserna indragas, och blott signaltrumpetarne bibehållas.

Squadronens sammansättning är följande:

- 1 Ryttmästare och Squadronschef.
- 1 Löjtnant.
- 2 Underlöjtnanter.
- 1 Squadronsckrifvare.
- 2 Squadronstrumpetare.
- 1 Squadronshofslagare.
- 1 Handtverkare.
- 6 Korporaler.
- 94 Soldater.

109 Personer.

Regementets stab sammansättes på följande sätt:

- 1 Öfverste och Chef.
- 1 Major.
- 1 Regementsqvartermästare.
- 1 Adjutant.
- 1 Regementsstallmästare.
- 1 Regementsläkare.
- 1 Hästläkare.
- 1 Auditör och Regimentsskrifvare.
- 1 Intendent.
- 1 Regimentstrumpetare.
- 2 Handtverkare.

12 Personer.

Regementets sammansättning skulle således bli följande:

- 12 Personer i staben.
- 5 Ryttmästare.
- 5 Löjtnanter.
- 10 Underlöjtnanter.
- 5 Squadronsckrifvare.
- 10 Squadronstrumpetare.
- 30 Korporaler.
- 376 Soldater.
- 5 Squadronshofslagare,
- 5 Handtverkare.

463 Personer, med undantag af Norrlands kavalleri (Jemtlands jägare), som allenast skulle räknas:

- 1 Major.
- 1 Regementsqvartermästare och Adjutant.
- 1 Skrifvare.
- 1 Hästläkare.
- 2 Ryttmästare.
- 3 Löjtnanter (1 för reservafdelningen).
- 8 Underlöjtnanter (2 för reservafdelningen).
- 3 Sqvadronsskrifvare (1 för reservafdelningen).
- 5 Sqvadronstrumpetare (1 för reservafdelningen).
- 16 Korporaler (4 för reservafdelningen).
- 188 Soldater.
- 3 Sqvadronshofslagare (1 för reservafdelningen).
- 3 Handtverkare (1 för reservafdelningen).

235 Personer.

Hela kavalleriet skulle följaktligen med Gotlands sqvadron bestå af:

	Nu finnas:
100 vid staberna.	101.
43 Ryttmästare.	54.
44 Löjtnanter.	71.
90 Underlöjtnanter.	47.
44 Sqvadronsskrifvare (fanjunkare).	48.
87 Sqvadronstrumpetare (spel).	136.
262 Korporaler.	179.
3,290 Soldater.	4,109.
44 Handtverkare.	60.
4,004.	4,805.

Sergeanter 151.

Öfvergången från den nuvarande till den föreslagna organisationen sker på följande sätt. De värfvade regementena bibehållas vid deras närvarande styrka. När afgangen vid indelta kavalleriet blifvit så stor, att hela vapnet förminskats till den föreslagna styrkan, börjas nyvärfningen och fortgår sedan årligen med samma antal, som det afgangna manskapet utgör. I mån af afgang indragas äfven de öfverflödiga befälsplatserna. De regementsstammar, som bibehållas, äro 4 i Skåne, 1 i Småland, 1 i Nerike, 1 i Stockholm och 1 i Uppland. Af husarregementet Carl XV flyttas en sqvadron till Gotland; de öfriga 5 sammanslås till 4 och förenas, så snart de tvenne stora skånska indelta regementena förminskats på ofvan föreslagna sätt och blifvit delade i 4 regementen, med dem. Smålands husarer, Lifregementets husarer, Lifregementets dragoner och och Lifgardet till häst förblifva stammar, liksom Jemtlands hästjägare.

Under öfvergångstiden öfvas indelta och värfvade manskapet tillsammans. Det indelta manskap, som efter öfvergångstidens slut ännu är tjenstedugligt, må, om det så önskar, öfvergå till den nya truppen.

Då det utbildade manskapet mellan de årliga öfningstiderna permitteras och de inridna hästarne utackorderas, så behöfvas för dem under mellantiderna inga kaserner. De årliga mötena försiggå i läger; kaserner behöfvas således egentligen blott för de rekryter och remonter, som året om hållas i tjenstgöring, och hvilka kunna antagas till omkring 100 man per regemente, jemte befäl. Af husarregementet Carl XV ligga för närvarande 300 man i Malmö, 100 i Ystad, 100 i Engelholm och 100 i Helsingborg; i Skåne skulle förmodligen således knappast några nya kaserner behöfva byggas. I Stockholm ligga 400 man af Lifgardet till häst; der skulle, om permitteringsmetoden antoges, förmodligen äfven Lifregementets dragoner kunna förläggas. Sålunda återstode blott Smålands husarer och Lifregementets husarer, för hvilkas rekryter kaserner skulle kunna upprättas vid Ekesjö och Örebro eller ock i Carlsborg; för Jemtlands jägare och Gotlands sqvadron behöfdes mindre kaserner i Östersund och Wisby.

Genom antagande af detta förläggningssätt verkställde man den plan att bilda »ändamålsenliga kavalleridepoter», som af 1867 års försvarsutskott framkastades.

De till kavalleriet såsom ersättningsmanskap hörande värnepligtige blifva ungefär på följande sätt fördelade i åldersklasser:

Första	klassen	500	man
Andra	»	475	»
Tredje	»	475	»
Fjerde	»	450	»
Femte	»	450	»
Sjette	»	425	»
Sjunde	»	400	»
Åttonde	»	375	»

Summa 3,550 man

Detta manskaps öfningar antagas sammanslagna på 2 år, så att de vid infanteriet befintliga repetitionsmötena deri inberäknas. Första rekrytmötet räcker, för andra klassen, i 74 dygn, hvaraf dock 14 kunna afgå på samma vilkor, som vid infanteriet. Det andra rekrytmötet, för tredje klassen, räcker 40 dygn.

Manskapet uttages vid första beväringmönstringen, dels bland dem som frivilligt anmäla sig, dels bland dem som hafva vana vid eller fallenhet för ridning, samt utan afseende på förhållandet till befolkningens stor-

lek i länet. Skulle den fördelen, att befrias från 2 repetitionsmöten, ej vara tillräcklig att förmå ett behöfligt antal värnepligtige att anmäla sig, må någon mindre, pekuniär fördel beredas dem. Kavalleribevärningen inöfvas af depotskvadronens befäl.

Vid mobilisering uttages först den fjerde klassen, såsom den mest utbildade, derpå den tredje, sedan den femte och sist den sjette. De öfriga åldersklasserna bilda beridet trossmanskap vid arméens alla vapen.

Bilaga X.

Artilleriets organisation.

Detta vapens kanonantal bestämmes till detsamma, som af chefen för Landtförsvars-departementet i memorialet af d. 31 Dec. 1868 blifvit föreslaget, nemligen vid den mindre krigsfoten till 25 fältbatterier och 8 reservbatterier och vid den större krigsfoten till 36 fältbatterier och 12 reservbatterier, alla på 6 kanoner, hvilket för den mindre krigsfoten vid fältbatterierna gör 150 kanoner och för den större 216.

För närvarande uppgår artilleriets personal till:

199	Officerare.
128	Underofficerare.
248	Konstaplar (Korporaler).
2,232	Soldater.
99	Trumpetare
118	Handtverkare.
119	Arbetare.
61	Civile embetsmän.

3,204 Personer

Då värnepligten i så hög grad förlänges, antages ingen förökning af denna stam. Snarare torde möjligen i framtiden, sedan erfarenheten gifvit vid handen huru mycken utbildning kan gifvas åt de värnepligtige vid vapnet, någon förminskning af densamma kunna ifrågakomma.

Äfven vid detta vapen torde underofficerskorpsen böra indragas och ersättas dels med skrivvare, dels med konstaplar. Af spelet böra de med särskild lön försedde (27) indragas.

Då grunderna för artilleriets organisation inom sjelfva vapnet ännu ej lära vara fullt utredda, särdeles hvad beträffar batteriernas styrka och

och regementsindelningens bibehållande, torde denna fråga böra blifva föremål för särskild behandling. Då torde äfven frågan om en lämpligare förläggning af vapnet, som underlättar arméens mobilisering, kunna afgöras. Nu ligga alla tre regementena med deras dyrbara materiel vid landets utkanter och på ställen, som äro blottade för fiendens första anfall. Om på dessa punkter blott de batterier kvarlemnades, som voro behöfliga för der förlagda fördelningars mobilisering, synes för den öfriga styrkans förläggning knappast något fördelaktigare ställe kunna upptäckas. än Carlsborgs fästning.

Artilleriets beväring räknar följande styrka:

Första klassen	800	man.
Andra	750	„
Tredje	750	„
Fjerde	700	„
Femte	700	„
Sjette	650	„
Sjunde	650	„
Åttonde	600	„

Summa 5,600 man.

Vid artilleriets beväring ega repetitionsmötena rum, på samma sätt som vid infanteriet. Likaså blifva villkoren för första rekrytmötets förkortande desamma. Äfven till artilleribeväringen uttagas, utan afscende på län och landsort, de som frivilligt anmäla sig och de som hafva någon vana vid eller fallenhet för ridning.

Till införlifvande med stamtruppen vid mobilisering torde de 4 sista klasserna eller 2,600 man vara tillräckliga; 3,000 återstå då såsom ersättningsmanskap. Vid mobilisering af den mindre krigsfoten utgå femte och sjette klasserna; sjunde och åttonde samlas i depoterna.

Bilaga XI.

Ingeniörtruppens organisation.

Ingeniörtruppen räknar för närvarande 3 kompanier pontonierers på 120 man vardera, förutom befäl. Chefen för Landtförsvars-departementet föreslog i sitt memorial af den 31 December 1868, att den skulle ökas med ytterligare 3 kompanier sappörer och ett fältsignalkompani. Detta under förutsättning att beväringens öfningar blott skulle ökas med 30 dygn. Men då värnepligten enligt detta förslag i vida större mån utsträcker, synes

stamtruppen ej behöfva blifva så stor, hvarföre föreslås 2 kompanier pontonier och 2 kompanier sappörer, jemte ett fältsignalkompani. Pontonier och sappörer böra vid mobilisering utväxa till hvar sin bataljon, och fältsignalkompaniet till $\frac{1}{2}$ bataljon.

De värnepligtige, som borde tilldelas ingenjörtruppen, beräknas till följande styrka:

Första klassen	200	man.
Andra	200	„
Tredje	200	„
Fjerde	175	„
Femte	175	„
Sjette	175	„
Sjunde	150	„
Åttonde	150	„

Summa 1,425 man.

Häraf beräknas de 5 äldre klasserna, d. v. s. 825 man, att vid mobilisering införlifvas med stammen. Återstoden 600 man utgör ersättnings-trupper.

Utom sappörerna har arméen vid fältarbeten att tillgå alla vid brigaderna utbildade timmermän. Härigenom torde behovet så mycket mera kunna anses fylldt, som svenska terrängens beskaffenhet i allmänhet ej medgifver några andra större fältarbeten, än förhuggningar. Vid pontonierafdelningen böra de vid kavalleriet utbildade värnepligtige tjänstgöra såsom troskuskar.

Bilaga XII.

Generalstabens organisation och arméens indelning.

I afseende på organisationen af generalstaben, dess ökande till 40 officerare och förening med topografiska korpsen, äfvensom göromålens fördelning i fredstid, biträdades det förslag, som af Chefen för Landtförsvars-departementet i dess memorial af den 31 December 1868 blifvit framlagdt, ehuru i detsamma aflöningsstaten synes nog högt tilltagen. I afseende på dess organisation i krigstid synes deremot andra grunder böra följas. Denna fråga sammanhänger likväl på det närmaste med den om arméens indelning.

En omständighet af största vikt för en hastig mobilisering, numera ett af hufvudvilkoren för en krigsförfattnings duglighet, är att arméen i

fred har den indelning och sammansättning, som i krig skall användas. För en armé af den styrka, som den här föreslagna, synes indelningen på sjelfständiga divisioner vara den lämpligaste, emedan härigenom alla onödiga mellangrader och ett alltför stort behof af staber undvikes. Dessa divisioner eller fördelningar borde vara sammansatta af 3 brigader på 4 bataljoner, således af 12 bataljoner, hvartill borde fogas 3 batterier (eller 18 kanoner) och 2 sqvadroner. Om man afdrager 3 brigader för fästningsbesättningar, nemligen en i Carlskrona (så länge denna fästning bibehålles), en i Göteborg och Carlsten och en i Waxholm, samt antager att Carlsborg vid krigets början besättes med ersättningsmanskaf, så återstå 21 brigader, hvilka borde bilda 7 sjelfständiga divisioner. Dessa divisioner skulle på följande sätt kunna sammansättas:

Division	Brigad
Första	Malmöhus
	Christianstads
	Skånska
Andra	Blekinge (besättning i Carlskrona)
	Hallands (besättning i Göteborg och på Carlsten)
	Bohusläns
Tredje	Elfsborgs
	Westgöta
	Kronobergs
Fjerde	Jönköpings
	Calmar
	Smålands
Femte	Östgöta
	Södermanlands
	Skaraborgs
Sjette	Nerikes
	Wermlands
	Westmanlands
Sjunde	Dahls
	Uplands (besättning å Waxholm)
	Stockholms
	Helsinges
	Jemtlands
	Westerbottens.

Det kavalleri och artilleri, som ej tilldelas dessa divisioner, bilda särskilda reserver, liksom ingeniörtruppen.

På nämnda divisioner och reserver samt högkvarteret fördelas redan under fred generalitetet och generalstaben. Utom de 7 divisionscheferna består generalitetet af 1 chef för generalstaben, 1 för kavalleriet, 1 för artilleriet och 1 för ingenjörtruppen. Brigadstaberna äro redan förut besatte.

Såsom vilkor för hastig mobilisering måste äfven framhållas, att såväl specialvapnen, som all materiel, temligen jemt fördelas öfver hela landet. I detta hänseende synes Carlsborg med dess centrala läge böra bilda hufvuddepot- och förlägningsort.

Bilaga XIII.

Beväringsskyldigheten.

Den personliga krigsbördan, fullgjord på grund af värnepligtens tvång, kan ej anses rättvist fördelad, så länge *lega* från krigstjensten, *friköp* från fredsöfningarne och *tjenstebyte* äro tillåtna, till men för de obemedlade och till mannamån för de bemedlade. Dessa förmåner för de bättre lottade klasserna måste derföre upphävas samt *en allmän och för alla lika värnepligt införas*. Blott sålunda kan i afseende på skyldigheten att försvara fäderneslandet *likhet inför lagen* åstadkommas. Blott sålunda kan äfven det för en större armé nödvändiga, *ökade befälet* anskaffas.

Som likväl under fredstid blott de *krigsduglige* öfvas för att i krig användas, men de öfrige till ett ganska betydligt antal — mellan en tredjedel och hälften — befrias från såväl fredsbördan, som krigsfaran, synes med billigheten fullt öfverensstämmande, att de sednare, under namn af *värneskatt*, bidra till försvaret med en särskild afgift, som dock bör stå i visst förhållande till förmögenheten eller årliga inkomsten. Detta måste anses så mycket rättvisare, som värnepligten betydligt utsträcker i afseende på tjenstetid och öfningarnes längd.

Skulle specialvapnen sammansättas uteslutande af värnepligtige, måste dessa underkastas betydligt mer förlängda öfningar, än vid infanteriet. Men härigenom skulle grundsatsen om värnepligtens lika utsträckning för alla beväringsskyldige kränkas. Dels för att undvika detta, dels i följd af svårigheten att i sådant fall finna fullt rättvisa grunder för uttagandet till nämnda vapen, och dels för att icke behöfva inkommandera de värnepligtige till garnisonstjenstgöring i fästningarne eller de större städerna, värfvas, såsom ofvan föreslaget är, truppen vid specialvapnen helt och hållet eller delvis.

På det alla delar af arméen, såväl linien, som ersättningstrupperna och landstormen, må kunna fyllas till den styrka, som är nödvändig för landets försvar, måste beväringsskyldigheten utsträckas från 5 till 20 år. Samma grund gäller för de särskilda åldersklassernas fördelning på nämnda delar. Skälen, hvarför linien är fördelad i tvänne uppbåd och hvarföre bland ersättningstrupperna först den äldsta och derefter de yngre klasserna utgå, äro angifna i Bilagan VI.

En omständighet af ganska stor vikt under ett löpande krig är, att de värnepligtige, hvilkas tjänstetid i linien då tilländagår, derigenom icke erhålla rättighet att lemna fanorna. Ty sålunda skulle arméen mista en stor del af dess mest utbildade och starkaste manskap, just då det bäst behöfdes. Och exemplet på de ofördelaktiga följderna häraf hafva vi i det sednaste nordamerikanska kriget, der äldsta åldersklassen flera gånger vid de mest kritiska tidpunkter på viss dag öfvergaf fanorna. Detta måste förhindras derigenom, att de värnepligtige genom lag tillförbindas att till krigets slut tjänstgöra i linien.

Bilaga XIV.

Landstormens organisation.

Landstormens första uppbåd utgöres af 2 åldersklasser à 14,000 man och 5 à 10,000 man; det räknar följaktligen 78,000 man, fördelade på 96 bataljoner, hvilket gör omkring 800 man per bataljon, om värnepligtige vid specialvapnen inräknas. Som likväl bland ersättningstrupperna allt för tillfället icke användt manskap är skyldigt att utgå i detta uppbåd, så blir detsamma i sjelfva verket vida starkare.

Landstormens andra uppbåd utgöres af 5 åldersklasser à 10,000 man; det räknar således 50,000 man, hvilka fördelas på 96 arbetsbataljoner med öfver 500 man. Som likväl i detta uppbåd allt inom beväringens ålder befintligt arbetsfört, ehuru icke krigsdugligt manskap, är skyldigt att utgå, blir äfven detsamma vida starkare.

De värnepligtige inom samma område, som afgifvit en liniebataljon, bilda inom hvarje uppbåd en landstormsbataljon. Äfven de värnepligtige, som tillhört specialvapnen, bilda inom första uppbådet landstormsafdelningar af samma vapen. Landstormens första uppbåd fördelas, liksom linien, i brigader och divisioner med tillhörande afdelningar af specialvapnen. Landstormens bataljoner fördelas i 4 kompanier; specialvapnens afdelningar i skvadroner och batterier.

Landstormens första uppåd är skyldigt att tjänstgöra inom eget och angränsande divisionsområden och kan dessutom vid mobilisering inkommanderas till garnisonstjänstgöring i närliggande fästning. Landstormens andra uppåd är skyldigt att tjänstgöra inom eget och angränsande brigadområden.

När landstormens första uppåd inkallas till tjänstgöring i garnison, förses det af staten med allt, som till soldatens utrustning hör. För öfrigt utgår landstormen i egna kläder, men förses af staten med utredning, vapen och ammunition. Önskligt vore emellertid, om landstormen, och särdeles dess första uppåd, kunde förses med en enkel uniform, emedan fienden förmodligen ej såsom soldater kommer att anse dem, hvilka ej äro uniformerade, utan snarare behandlar dem som upprorisk befolkning. Skulle ej statens tillgångar medgifva uniformeringens bekostande, så vore åtminstone väl, om de värnepligtige åtog sig att anskaffa åtminstone hufvudbonad och rock af liknande modell och färg. Anskaffar värnepliktig till första rekrytmötet egen uniform, som förklaras mönstergill, bör den af staten ersättas enligt uppgjord beräkning. Likaledes bör värnepliktig mot visst belopp tillåtas köpa den uniform, han under öfningarne begagnat.

Af största vikt för möjligheten af en landstorms mobilisering är, att dess vapen, utredning och ammunition på förhand äro spridda öfver hela riket samt ej fördelade i några få förråder. Lämpligast torde de kunna förvaras i brigad- och kompaniförråden, der de äfven vissa tider för lågt pris böra tillhandahållas värnepligtige. Blott då kan *folkbeväpningen* anses fullständigt genomförd, om hvarje man hos sig har ett krigsdugligt gevär. Den artillerimateriel af äldre slag, som ej i linien eller fästningarne användes, fördelas till landstormens begagnande öfver hela landet, särdeles i kustprovinserna och de aflägsnare landsdelarne.

När landstormen i krig uppådas, medför den lifsmedel för tre dagar; men hålles den längre tid samlad, öfvertager staten underhållet. Efter samma grunder underhållas de hästar, som uppådas för landstormens kavalleri, artilleri och tross.

I fredstid sammandrages landstormens första uppåd bataljonsvis till mönstring en gång hvartannat år, nemligen första, tredje och femte året. Andra uppådet sammandrages för samma ändamål kompanivis hvart tredje år, nemligen det första och fjerde. Båda uppåden underhålla sig då på egen bekostnad.

Landstormen lyder under det värnepligtiga befäl, som i linien blifvit utbildadt och derstädes fullgjort sin tjänstetid. Till brigad- och divisionschefer tagas dock företrädesvis afskedade militärer ur den fasta befälskadern. Allt befäl utnämnes af konungen, på förslag af divisions-

och brigadcheferna; underbefälet utnämnes af brigadchefen. Ingen utnämnd får undandraga sig befattningen; dock varar densamma, från och med kompanichefsbefattningen och nedåt obligatoriskt blott under de år, motsvarande värnepligt inom hvarje uppbåd eger rum. Kompanichefer och kompaniskrifvare torde böra erhålla någon ersättning för besväret med redovisning och rullors förande.

Bilaga XV.

Gotlands-brigaden.

Under förutsättning af värnepligtens utgörande under samma 20 åldersklasser, som på fastlandet, och med samma stränga approbation och årliga afgang, skulle Gotlands befolkning blott kunna uppsätta något öfver 3,500 man. Antager man likväl ettdera approbationen något lindrigare eller åldersklassernas antal något större, torde öfver 4,000 man kunna uppsättas. Afdrages härifrån ett mindre belopp till komplettering af den värfvade artilleristyrkan, så kunde återstoden fördelas på de 5 bataljoner, brigadstammen utgör. Ty på Gotland måste hela styrkan på en gång utgå, så att någon skilnad på linie, ersättningstrupper och landstorm ej behöfver göras. Ur denna synpunkt skulle till och med någon förminskning i den fasta befälsstammen kunna göras och de sålunda ledigblifna platserna i stället fyllas med värnepligtige. För öfrigt tilldelas Gotlandsbrigaden, såsom ofvan är föreslaget, 1 sqvadron värfvadt kavalleri och samma artilleristyrka som för närvarande. I afseende på grunderna för öns försvar, se dessutom motionen N:o 131.

Bilaga XVI.

Krigsbildningen.

I afseende på krigsbildningen förekommer i främsta rummet, att något minskade fordringar på soldatens militäriska utbildning kunna göras vid en armé, som blott har fäderneslandets försvar till ändamål, i förhållande till en sådan, som städse skall vara färdig att rycka i fält både inom och utom landet för att uppehålla en stormakts-, eröfrings- eller kolonialpolitik. Klart är, att den sednare måste vara vida mera krigsbildad och krigsberedd, än den förra.

Dernäst medför försvaret i eget land åtskilliga taktiska fördelar framför anfallet, som gör att man utan fara kan efterskänka något af den eljest

nödvändiga krigsbildningen. Dessa fördelar bestå i begagnande dels af terrängen och dels af befästningskonsten, hvilka båda viktiga faktorer i krigförandet alltid företrädesvis komma den försvarande till godo.

Vidare föranleder den skandinaviska halföns kringflutna läge, att fienden ej på en gång kan öfverfalla med större massor, utan blott med så stor styrka, som på den tillgängliga transportflottan kan öfverföras. Denna omständighet, i förening med halföns vidsträckta yta, som medgifver utrymme till undvikande, har till följd att man ej genast i början behöfver sätta allt på spel, utan kan uppskjuta afgörandet, till dess arméen erhållit tillräcklig fasthet och krigsvana. I detta hänseende äro andra mindre stater, såsom t. ex. Danmark, Schweiz, Holland och Belgien vida sämre lottade; ty deras areal är liten och deras gränser öfverallt öppna.

I afseende på krigsbildningen bör slutligen ihågkommas, att densamma för specialvapnen anses böra vara längre, än för infanteriet. Genom att helt och hållet eller delvis gifva dessa vapen stamtrupp, har man, enligt ofvanstående förslag, likväl försökt förekomma dess förlängande för dem tillhörige värnepligtige.

Hvad beträffar längden af infanteriets krigsbildning, hafva följande grunder varit bestämmande. I Sverige anses den indelta infanteristens rekrytbildning fulläudad, sedan han bevistat tvänne rekrytmöten af 42 dygn hvardera samt dessutom ett mellanliggande regementsmöte af 20 dygn; ty efter andra rekrytmötets slut insättes han, vid början af andra regementsmötet, såsom approberad i stamtruppen. Detta gör tillsammans 104 dygn. Derefter bevistar han, om statens tillgångar det medgifva, årligen ett regementsmöte af 20 dygn. Dessa möten kunna förnämligast anses såsom repetitionsmöten, som under den långvariga tjänstetiden äro behöfliga för bibehållandet af det en gång inlärdas.

Emellertid är det dessa regementsmöten, som egentligen skulle befoga de indelta soldaterna att utgöra stamtrupp för en beväring, som blott har ringa öfning. Vore detta ej fallet och tjänstetiden ej så lång, kunde man borttaga större delen af nämnda repetitionsmöten. Detta blir nu händelsen med de värnepligtige, som enligt föreliggande förslag skola utgöra linien. De påräknas ej som stamtrupp och deras tjänstetid är allenast 5 år. För dessa synes derföre en rekrytbildningstid af ungefär samma längd, som den indelta soldatens, vara fullt tillräcklig. Man har i följd deraf föreslagit ett första rekrytmöte på 54 dygn, ett andra på 30 dygn, hvilket tillsammans gör 2 gånger 42 eller 84 dygn, samt dessutom tvänne repetitionskurser med ett års mellanrum, och hvardera på 15 dygn. Orsaken, hvarföre första rekrytmötet är beräknadt till 54 dygn, är den, att man i allmänhet

mänhet ur militärisk synpunkt anser, att detsamma bör vara så långt som möjligt, på det rekrytbildningens olika grenar åtminstone en gång måtte grundligt hinna genomgås.

Den föreslagna öfningstidens sammanlagda längd blir således 114 dygn, eller ungefärligen densamma som för närvarande är gällande för det schweitziska infanteriet. Vid det sednare är den sammanlagda öfningstiden likväl söndersplittrad på en lång följd af år — icke mindre än 24 — hvarföre den i sjelfva verket måste blifva vida mindre fruktbringande, än om den vore sammanförd på några få år. En dylik splittring skulle äfven i vårt 7 gånger glesare befolkade land, i följd af de långa fram- och återmarschernas blifva särdeles kostsam och tidsödande. Bäst är således, ju mera man kan sammantränga öfningarne på några få år, utan att derföre på en gång upptaga för mycket af den för jordbruket nödvändiga tiden.

Såsom nödvändiga vilkor för tillräckligheten af den ofvan föreslagna krigsbildningen, måste emellertid de fordringarne uppställas:

att mötestiderna väl begagnas;

att de föregås af militäröfningar i skolorna; och

att skjutfärdigheten i möjligaste mån utbildas vid sidan af de taktiskt militära öfningarne, så att dess inlärande ej upptager för lång tid af mötena.

Under exercistiderna måste man uteslutande sysselsätta sig med det för kriget nödvändiga och sorgfälligt utgallra allt pedanteri och all parad-exercis. I denna riktning böra följaktligen alla reglementen — såväl exercis- som tjenstgörings — utarbetas samt befälets utbildning genomföras.

En af de viktigaste betingelserna för en folkbeväpning öfver hufvud, och särskildt för de relativt till andra länder korta öfningstiderna, är att de värnepligtige genom ändamålsenliga militäröfningar i skolorna från ungdomen ständigt erinras om sin skyldighet att försvara fäderneslandet och erhålla någon förberedande krigsbildning. Men om den sednare skall blifva af sådant militäriskt värde, att de korta öfningarne derigenom rättfärdigas, måste lärjungarne vistas i folkskolorna vida längre, än för närvarande är fallet. En dylik genomgripande reform torde emellertid ej ännu på en 10 eller 20 år kunna genomföras, hvarföre äfven ur denna synpunkt en öfvergångstid är nödvändig. För närvarande vistas det öfvervägande flertalet lärjungar, eller närmare 300,000, blott till 12 eller 13 års ålder i skolan; antalet af dem, som någon längre tid kunna fortsätta undervisningen i städernas skolor, är blott 13,000.

Förvärfvandet af en sådan skjutfärdighet, att åt målskjutningsöfningar blott en mindre del af den föreslagna mötestiden behöfver egnas, kan blott ske

derigenom, att nämnda öfningar, liksom i Schweitz, blifva ett allmänt och af alla folkklasser deladt nöje. Så mycket godt de frivilliga skarpskytteföreningarne än redan i denna riktning utträttat, torde dock kunna antagas, att ännu en längre tid kommer att åtgå, innan lusten för dessa öfningar tränger till så stora massor, att dermed något allmänt militäriskt resultat kan vinnas. Äfven härigenom betingas således en viss öfvergångstid.

Man har i sednare tider mycket yrkat på militäröfningar mellan åldern för utträdet ur folkskolan och beväringensåldern. Dylika öfningar synas dock näppeligen kunna anordnas, utan att å ena sidan förorsaka de värnepligtige ganska mycket besvär och tidsförlust, under det de å andra sidan blifva af jmförelsevis ringa militärisk nytta. Skall med dem något resultat vinnas, måste de blifva obligatoriska; men detta förutsätter rulleföring och straff för uteblifvande. Anordnades de, såsom föreslaget blifvit, med 2 timmar under sommarens söndagseftermiddagar, så behöfdes 4 söndagsöfningar för att vinna samma resultat, som under en exercisdag på mötet, trenne månader för att vinna 3 dagars resultat, och fem år för att vinna samma resultat, som under ett vauligt beväringmöte på 15 dygn. Männe ej, under sådana omständigheter, en hvar frivilligt vida hellre skulle välja den sednare bördan, än den förra? Dertill kommer, att dylika öfningar dock ej skulle hafva något egentligt sammanhang, äfvensom blifva mindre fruktbringande, då de utfördes i för små afdelningar och utan uniform. Äfven om de sammanfördes till några dagar om året, då likväl för truppen inqvartering och föda måste anskaffas, skulle dock den vana vid fältlifvets ansträngningar och den disciplin, som blott förvärfvas under ligande i läger, ej vinnas.

Men om man derföre måste antaga, att de taktiskt militära öfningarne lämpligast böra försiggå i läger, så följer deraf dock icke, att ej det minimum af skjutfärdighet, som måste anses tillhöra soldatbildningen, kan förvärfvas under åren före beväringensåldern. Målskjutningsöfningarne, som äro mindre beroende af instruktörens åtgörande, än af skyttens ihärdighet och naturliga fallenhet, kunde under nämnde tid ganska väl försiggå och äfven vara frivilliga. Och de skulle sannolikt erhålla en betydlig utsträckning, om skytten derigenom kunde påräkna någon förkortning af soldatbildningen. För det allmänna måste naturligtvis vara likgiltigt, *huru* nämnda minimum af skjutfärdighet förvärfvas, blott det förefinnes. Obilligt synes derföre icke, om den värnepligtige, som kunde aflägga prof på en viss skicklighet, blefve befriad från den tid af rekrytbildningen, som annars skulle åtgå att förvärfva densamma. Och denna tid torde lämpligast kunna bestämmas till 14 dagar, nemligen de sista af första rekrytmötet. Detta

vore ungefär samma lättnad, som nu eger rum för skarpskyttar, hvilka innehafva ett visst mått af militärisk utbildning.

Enligt ofvanstående grunder skulle truppens krigsbildning vid infanteriet kunna ordnas på följande sätt.

I folk- och elementarskolor lemnas undervisning af ortens fasta befäl i gymnastik, i handgevärsöfning (med trägevär), i de enklaste rörelserna i slutna ordning samt i grunderna för tiraljöreöfningen.

Under åren mellan folkskolan och beväringens ålder ega frivilliga öfningar i målskjutning rum, då undervisning på vissa tider äfven meddelas af ortens fasta befäl.

På våren under kalenderåret efter det, då värnepliktig fyllt 20 år, sker första beväringens mönstring, då approbation eller ställning på tillväxt eger rum.

Samma år på hösten sker pröfning med dem, som genom förvärfvande af en viss grad af skicklighet i målskjutning velat göra sig befogade till befrielse från 14 dagar af första rekrytmötet.

Andra året sker tidigt på våren mönstring med dem, som blifvit ställda på tillväxt. Såväl de då, som förra året approberade, undergå sedermera första beväringens mötet med 54 dygn.

Tredje året undergås, samtidigt med de 30 sista dygnen af första rekrytmötet, det andra med 30 dygn.

Fjerde året är tjenstefritt.

Femte året undergås, 15 dygn, samtidigt med de 15 sista dygnen af de öfriga mötena.

Sjette året är tjenstefritt.

Sjunde året undergås andra repetitionsmötet, 15 dygn, samtidigt med de 15 sista dygnen af de öfriga mötena.

Åttonde året är tjenstefritt.

Derigenom att hela rekrytbildningen sammantränges på tvenne år och sedermera alltid ett år är ledigt före repetitionsmötena, skonas i möjligaste mån landtbruket. Och då alla öfningar, i motsats till förhållandet i Schweiz, äro sammanförda på 4 möten, förminskas tiden för de i vårt land så långa och kostsamma fram- och återmarscherne i möjligaste mån.

Genom ofvanstående anordning af mötena komma de att ske ungefär på samma tid och hafva samma längd som för närvarande. Under första rekrytmötet, som varar 54 dygn, kunna alla öfriga möten utföras; antager man, att förstnämnda möte börjar den 15 Maj, så skulle mötestiden vara slut till den 10 Juli. Då tillräckligt befäl finnes för 5 bataljoner och då ingen hemföring af beväring under mötestiden eger rum, behöfver man ej beräkna någon mellantid mellan mötena, vare sig för hemföring eller hemt-

ning. Antages befälsmötet förlängdt till 15 dygn, med afseende på mängden af värnepligtige, som skola utbildas till befäl, så kan det börja den 24 Maj; den 8 Juni inträffar andra rekrytklassen, den 13 Juni det värnepligtiga befäl, som skall förbereda sig till repetitionsmötena, och den 23 Juni alla öfrige värnepligtige, som skola bevista de sednare.

Under de 15 sista dagarne af hvarje års öfningar komma trenne årsklasser, nemligen den tredje, femte och sjunde, att vara samtidigt sammandragna för att införlifvas och samöfvas med hvarandra. Inom brigaden räkna de sammanlagdt en styrka af närmare 2,000 man, hvilka, fördelade på 4 bataljoner, ge en styrka, utom den fasta befälsstammen, af närmare 500 man, således lika med den mindre krigsfoten. Iläriegenom erhålla både befäl och trupp den så nödvändiga vanan vid fältorganisationen, hvarjemte öfningarne kunna utföras i den stora skala, som numera är så behöflig.

Reserv- eller vice-korporalerna utbildas på följande sätt.

De, som dertill önska bereda sig, anmäla sig vid slutet af första rekrytmötet.

Vid nästa års möten (i tredje åldersklassen) undergå de först ett 15 dygns befälsmöte och derefter, tillsammans med andra rekrytklassen, 30 dygns möte, då tillfälle beredes dem att tienstgöra såsom korporaler.

Efter detta möte undergå de vid brigaden, vare sig efter mötets slut eller på annan lämplig tid, en theoretisk kurs på 42 dygn, hvarefter de kunna befordras.

I femte åldersklassen undergå de först 10 dygns befälsmöte och sedermera 15 dygns repetitionsmöte såsom vicekorporaler.

I sjunde åldersklassen samma möten, som i femte.

Tillsammans erhålla de sålunda 42 dygns theoretisk kurs samt 35 dygns befälsmöte längre, än öfriga värnepligtige. Hela den praktiska utbildningstiden varar 145 dygn. Önskligt vore visserligen, om något längre utbildningstid kunde beredas dem. Men å andra sidan bör ihågkommas, att fordringarne ej få utsträckas allt för långt, om man, utan allt för stora kostnader för statsverket, vill påräkna det erforderliga antalet af frivilligt anmälde.

Beväringskorporal erhåller för öfrigt, så fort han blifvit befordrad, uniformen till skänks, samt dessutom under hela öfningstiden så mycket högre aflöning än öfrige värnepligtige, att han dervid finner sin uträkning. Denna ökade aflöning utfås delvis under öfningarne och delvis efter deras slut.

Reserv-officer eller underlöjtnant utbildas på följande sätt.

Den, som dertill önskar bereda sig, anmäler sig vid första bevärings-

mönstringen, då äfven intyg på ett visst mått humanistisk bildning, motsvarande ungefär 4 genomgångna klasser vid elementarskolan, företes.

Samma år undergår han första rekrytmötet, således 1 år tidigare än öfrige värnepligtige.

I andra åldersklassen undergår först 15 dygns befälsmöte samt der- efter, tillsammans med årets andra rekrytklass, 30 dygns möte, hvarunder tillfälle till korporalstjenst beredes.

I tredje åldersklassen undergår först 15 dygns befälsmöte samt der- efter ånyo 30 dygns möte med årets andra rekrytklass, hvarunder tillfälle till tjenstgöring såsom plutonchef beredes.

Samma år genomgås slutligen befälsskolan å Carlsborg med 75 dygn, hvarefter befordran till underlöjtnant kan ske.

I femte åldersklassen undergår först 10 dygns befälsmöte och seder- mera 15 dygns repetitionsmöte såsom underlöjtnant.

I sjunde åldersklassen samma möten som i femte.

Tillsammans erhåller underlöjtnant således 117 dygns theoretisk kurs och 75 dygns längre praktisk kurs än öfrige värnepligtige. Så fort befor- dran skett, erhålles en enkel officers-uniforms-omgång jemte sabel eller motsvarande värde, till skänks, samt dessutom under samtliga kurser och öfningstider förhöjd aflöning, på sätt i Bilaga XVII synes.

Underlöjtnant, som förbinder sig att tjenstgöra vid repetitionsmötena äfven under de år då han borde vara tjenstefri, kan befordras till *reserv- löjtnant* och erhåller såsom sådan högre aflöning.

Reserv-officer öfvergår efter fulländad tjenstetid i linien till land- stormen, der han kvarstår under dithörande åldersklasser. Vid befordran till kompanichefer i landstormen hafva reservlöjtnanter företrädesrätt, äfvensom de, hvilka frivilligt kvarstå i landstormens första uppbåd längre, än den föreskrifna tiden.

De, som önska erhålla anställning såsom *fasta korporaler*, inträda vid gardesbataljonen i Stockholm samt genomgå under vistandet i den- samma underbefälsskolan på Carlsborg. Särskild vigt lägges vid deras utbildning till instruktörer.

De, som önska erhålla anställning såsom *fasta löjtnanter* vid infan- teriet, måste förut hafva fullgjort ofvanstående fordringar för underlöjt- nanter samt blifvit befordrade till reservlöjtnanter. Sedermera genomgå de fullständig officersskola vid Carlberg, hvilken, då reglementen o. s. v. förut blifvit genomgångna, kan sammanföras under tvenne vintrar. Under den mellanliggande sommaren fullgöras dels de vanliga mötena, dels scien- tifika öfningar.

Då den fasta befälskadern blir jemförelsevis liten i förhållande till den stora massan af nödtorftigt krigsbildade värnepligtige, böra fordringarne på dess vetande ökas, eller rättare sagdt riktas åt ett lämpligare håll. Och detta så mycket mera som de fleste, sedan de en gång fullgjort sina examina, icke fortsätta sina theoretiska studier. Den förändring i läroämnena, som häraf skulle blifva en följd, eger emellertid intet direkt sammanhang med organisationsplanen, utan bör bli föremål för särskilda föreskrifter.

Den, som önskar erhålla anställning såsom *fast bataljons- eller kompaniskrifvare* (fanjunkare), bör fullgöra fordringarne för vicekorporalen, dessutom ett år tjenstgöra såsom sådan, hafva intyg på samma humanistiska bildning som underlöjtnants-aspiranten, samt slutligen genomgå en särskild skrifvareskola, hvilken hålles på Carlsborg samtidigt med befälsskolan. För *reserv-skrifvare* stadgas samma fordringar som för vicekorporal, och dessutom en god handstil.

Fast och *reserv-spel* utbildas på samma sätt som för närvarande; det förra bevisar alla möten under tjenstetiden; det sednare blott dem, till hvilka det af värnepligten är förbundet. Det uttages på grund af frivillig anmälan eller då särskild fallenhet är för handen.

Alla, som fullgjort de för fast anställning föreskrifna villkor, men, i följd af bristande löneledighet, ännu ej erhållit fast plats, få under mötestiderna blott dagsarfvode. Alla med fast lön försedde bekosta egen uniform och underhålla sig sjelfva under mötena.

Utbildningen af befäl och stamtrupp vid *specialvapnen* sker enligt särskilda föreskrifter. Likaså befälets befordran.

Bilaga XVII.

Kostnaderna för den föreslagna organisationen af landtförsvaret.

Att med någorlunda visshet på förhand kunna uträkna kostnaderna för en krigsförfattning, som först efter en öfvergångstid af 15 år i sin helhet blifvit genomförd, torde till och med för krigsstyrelsen vara underkastadt nästan oöfvervinneliga svårigheter. Så mycket mera blir detta fallet med en enskild. Hvad här nedan förekommer, bör således mera betraktas såsom försök till en ungefärlig uppskattning af nämnda kostnader, än såsom någon fullt tillförlitlig beräkning deraf. För händelse af glömska eller missräkning äro likväl alla summor rundligen tilltagna.

A. Infanteriets kostnader.

Normalstat för en infanteribrigads fasta kader.

1	Brigadchef, öfverste	R:dr	6,000.
1	Brigadadjutant, kapten	„	2,500.
1	Brigadadjutant, löjtnant	„	1,500.
1	Brigadläkare	„	2,000.
1	Brigadskrifvare och auditör	„	3,000.
1	Brigadintendent	„	2,000.
1	Förrådsförvaltare	„	600.
1	Brigadväbel	„	600.
1	Musikdirektör	„	800.
1	Brigadtrumslagare	„	600.
8	Fältmusikanter à 500	„	4,000.
5	Majorer à 4,000	„	20,000.
4	Bataljonsadjutanter à 1,500	„	6,000.
4	Bataljonsskrifvare à 500	„	2,000.
20	Kaptener à 3,000	„	60,000.
16	Löjtnanter à 1,200	„	19,200.
20	Fanjunkare à 1,000	„	20,000.
160	Korporaler à 400	„	64,000.
16	Trumslagare à 250	„	4,000.
16	Hornblåsare à 250	„	4,000.
4	Gevärshandtverkare	„	1,000.

Summa 223,800.

Gör för 25 brigader R:dr 5,595,000.

Infanteriets öfningar kosta i:

Naturaunderhåll på mötesplatsen för

18,500 man under 54 dygn portioner 999,000.

18,500 „ „ 30 „ „ 555,000.

34,000 „ „ 15 „ „ 10,000.

Portioner 2,064,000.

à 56 öre, hvilket gör R:dr 1,155,840.

Marscher till och från mötesplatserna

för 71,000 man under 5 dagar, hvilket efter

65 öre dagen för 355,000 dagar gör 230,750.

Mönstringskostnader

Hästrationer för kavalleribeväringen } 113,250.

Läkarevård m. m.

Summa 1,500,000.

Kostnaderna för slitning af småpersedlar samt för nötning af beklädnad och utredning inberäknas i den årliga kostnaden för materielen.

Kostnaderna för reservbefälets utbildning äro följande:

För att i liniens fem klasser erhålla 1,650 reservofficerare, fordras att årligen 330 tillkomma, eller omkring 13 på hvarje brigad.

För att erhålla 525 reservskrifvare erfordras en årlig tillkomst af 105, eller 4 till 5 på brigaden.

För att erhålla 1,200 spel erfordras en årlig tillkomst af 240, eller 9 till 10 på brigad.

För att erhålla 4,000 korporaler erfordras en årlig tillkomst af 800, eller 32 på brigaden.

För reservspelet kommer ingen förlängning af den vanliga öfnings-tiden i fråga.

Reservkorporalernas öfnings-tid blir följande:

Andra klassen	54	dygns	första rekrytmöte.
Tredje	»	{	15 » befälsmöte.
			30 » andra rekrytmöte.
			42 » korporalskola.
Femte	»	{	10 » befälsmöte.
			15 » första repetitionsmöte.
Sjunde	»	{	10 » befälsmöte.
			15 » andra repetitionsmöte.

Vid samtliga möten erhåller reservkorporal samma portion som manskapet, men med tillägg under befälsmötena, korporalskolan och repetitionsmötena af 50 öre om dagen, som för 107 dagar gör 53 R:dr 50 öre, hvilket, multipliceradt med 800, gör 42,800 R:dr.

Uti första befälsmötet och korporalskolan deltaga äfven 330 reserv-officers-aspiranter och 105 reserv-skrifvare-aspiranter, summa 435 à 50 öre under 57 dagar, hvilket gör 12,388 R:dr.

Reservskrifvare erhålla under båda repetitionsmötena 1 R:dr om dagen, hvilket för 105 under 30 dagar gör 3,150 rdr.

Reserv-officers-aspiranter erhålla tredje året under

15 dygns befälsmöte,

30 » truppmöte och

75 » befälsskola 1 R:dr 50 öre om dagen, hvilket för 330 under

120 dygn gör 54,100 rdr, förutom fri inqvartering. Derefter erhålla reserv-underlöjtnanter under båda repetitionsmötena, jemte deras befälsmöten, således under 50 dygn, 2 R:dr 50 öre, hvilket för 330 gör 41,250 R:dr,

R:dr. För 125 reserv-löjtnanter tillkommer kostnaden för 3 ytterligare repetitionsmöten, d. v. s. 2 R:dr 50 under 75 dygn med 23,437 R:dr 50 öre, jemte förhöjning af 50 öre (således 3 R:dr om dagen) för 195 dygn med 11,637 R:dr 50 öre — eller tillsammans 35,075 R:dr.

Kostnaden för reserv-korporalernas och reserv-skrifvarnes uniform torde kunna beräknas till 100 R:dr, hvilket för 800 + 105 gör 90,500 R:dr.

Kostnaden för reserv-officerarnes uniform med sabel, torde kunna beräknas till 200 R:dr, hvilket för 330 gör 66,000 R:dr.

Tillsammans

Reserv-korporalers aflöning	R:dr	42,800.
Reserv-officers-aspiranternas m. m. såsom korporaler		12,388.
Reserv-skrifvares d:o		3,150.
Reserv-officers-aspiranternas d:o		54,100.
Reserv-underlöjtnanternas d:o		41,250.
Reserv-löjtnanternas d:o		35,075.
Reserv-korporaler och skrifvares uniformer		90,500.
Reserv-officerares uniformer		66,000.

Summa 345,263.

Kostnader för skolor, möjliga lönetillägg m. fl. behof torde kunna beräknas utgöra fyllnaden i 500,000 rdr.

Gardets kostnader.

Nuvarande kostnader för ett gardes-regemente på 800 man med fullt befäl för 2 bataljoner uppgår, enligt de upprättade statistiska sammandragen för landtförsvarets kostnader, till omkring 300,000 à 350,000 R:dr. Antager man nu, att befälet blott beräknas för en bataljon och att större delen af detsamma årligen kommenderas ur brigaderna, så torde 300,000 R:drs årlig kostnad för gardesbataljonen ingalunda vara för lågt tilltagen.

B. Kavalleriets kostnad.

Densamma är beräknad efter den årliga kostnaden per man vid Husar-regementet Carl XV, hvilken uppgår till 723 R:dr. Detta gör för 3,500 man 2,530,500. Emellertid torde å denna summa betydlig förminskning kunna göras, dels om den dyrbara uniformen förenklas, dels om större delen af manskapet mellan öfningstiderna permitteras och hästarne utackorderas.

C. Artilleriets kostnad.

Densamma uppgår för närvarande till närmare 1,500,000 R:dr för så väl de trenne artilleriregementena, som Fyrverkarekorpsen och Gotlands

artilleri. I den mån beväringens öfningar förlängas, torde dock sannolikt visa sig, att någon del af den värfvade stammen kan indragas och följaktligen de årliga kostnaderna för densamma minskas.

D. Ingeniörkorpens kostnader.

Desamma äro beräknade efter artilleriets, hvilket för 600 man gör 300,000 R:dr årligen.

E. Landtförsvarets kostnader.

Utgifterna för alla under denna rubrik i budgeten sammanförda ändamål uppgingo 1869 till 480,500 R:dr. De beräknas härstädes något högre, nemligen till 500,000 R:dr.

F. Materielens kostnader.

I dessa kostnader upptagas i allmänhet blott utgifterna för underhållet af den för handen varande materielen och utredningen samt de nyanskaffningar, som deraf kunna föranledas. Större nyanskaffningar uppföras deremot på extra ordinarie stat. De ordinarie utgifterna för materielen uppgingo under statsregleringsperioden 1864—1866 till närmare 1,600,000 R:dr och för år 1869 till omkring 1,758,000 R:dr. De beräknas här till 2,000,000 R:dr.

Sammanlagdt skulle följaktligen ofvanstående kostnader uppgå för:

Infanteriets fasta kader till	R:dr 5,595,000.
Infanteriets öfningar »	» 1,500,000.
Infanteriets reservbefäl »	» 500,000.
Gardet i Stockholm »	» 300,000.
Kavalleriet »	» 2,530,500.
Artilleriet »	» 1,500,000.
Ingeniörkorpens »	» 300,000.
Landtförsvars-departementet till	» 500,000.
Materielen »	» 2,000,000.

Summa R:dr 14,725,500.

Landtförsvarets nuvarande tillgångar äro följande:

Ordinarie budgeten:

Kontanta anslag	R:dr 6,894,662.
Indelta räntor	» 2,099,830.
Indelt spanmål	» 264,507.
Oindelt spanmål	» 269,001.

Summa R:dr 9,528,000.

Transport R:dr 9,528,000.

Transport R:dr 9,528,000.

I budgeten ej synliga:

Roteringskostnad för infanteriet.....	R:dr 2,548,051.
Roteringskostnad för kavalleriet.....	» 706,539.
Bostadsbostälernas afkastning	» 867,098.
Lönefondernas utarrenderade boställen.....	» 561,587.

Summa R:dr 14,211,587.

Antagas likväl roteringskostnaderna, såsom ganska sannolikt är, efter reservanternas i lindningskommittéens åsigt — grundad på landshöfdingars och regements-chefers rapporter — till omkring 20 procent högre, så ökas de nu utgående kostnaderna med 600,000 till 700,000 R:dr. Vidare måste anmärkas, att betydligt ökade inkomster måste uppstå genom bostälernas utarrenderande på längre tid. Såsom ökad tillgång måste äfven den ofvan föreslagna vapenskatten anses. I följd häraf komma de årliga kostnaderna för den föreslagna krigsförfattningen enligt all sannolikhet åtminstone ej att öfverstiga de nu utgående.

Till kostnaderna måste ytterligare läggas utgifterna för öfvergången till den kontanta lönestaten och för de nyanskaffningar, som den större arméen fordrar, med flera behof. Men medel härtill torde förmodligen kunna anskaffas, dels genom de anslag, som sannolikt vid denna riksdag beviljas, dels från de nu till landtförsvaret hörande fonderna, af hvilka åtskilliga för ändamålet redan äro anslagna, och dels genom någon öfverflyttning af medel från sjöförsvaret — hvilka samtliga tillgångar på extra ordinarie stat uppföras.

Rättelser

Herr J. Mankells motion No 150.

Sid.	3,	rad.	9	uppifrån, står: Olof Larsson — utgår.	
"	5,	"	6	" " 3,904	läs: 4,046
"	"	"	14	" " 500	" 600
"	6,	"	2	nedifrån, " 100	" 96
"	51,	"	7	uppifrån, " 8	Underlöjtnanter " 6 Underlöjtnanter
"	"	"	14	" " 235	personer " 233 personer
"	"	"	20	" " 90	Underlöjtnanter " 88 Underlöjtnanter
"	"	"		efter rad. 25 tillkomma 44 squadrons-hofsflagare, hvaraf nu finnas 37. Härigenom ökas slutsummorna till 4,046 och 4,842.	
"	69,	"	7	uppifrån, tillkommer: derefter genomgås den theoretiska korporalsskolan.	
"	71,	"	3	nedifrån, står: 113,250	läs: 113,410.
"	72,	"	10	" " 12,388	" 12,397
"	"	"	3	" " 54,100	" 59,400
"	73,	"	3	uppifrån, " 195	dygn " 125 dygn
"	"	"	4	" " 11,637	R:dr 50 öre " 7,812 R:dr 50 öre
"	"	"	"	" " 35,075	R:dr " 31,250 R:dr
"	"	"	"	Genom dessa ändringar blir slutsumman för reservbefälets utbildning 346,697 R:dr i st. för 345,263 R:dr.	
"	75,	"	14	" " vapenskatten,	läs: värneskatten,

Herr J. Mankells motion No 151.

Sid.	2,	rad.	3	uppifrån, står: flyttas till Stockholm	läs: flyttas till Stockholm och Göteborg.
------	----	------	---	--	---